LOKAL UDVIKLINGSSTRATEGI 2023-2027

Den lokale aktionsgruppe for
Syd-, Øst- og Midtfyn 2023-2027 (LAG SØM)

Finansieret af
Den Europæiske Union

Indholdsfortegnelse

Resumé ... 3

Generelle oplysninger om den lokale aktionsgruppe ... 4

A. Redegørelse for processen for udarbejdelse af strategien ... 5

A1. Involvering af lokalsamfundet ... 5

A2. Godkendelsesprocedure ... 5

B. Beskrivelse af den lokale aktionsgruppe ... 6

B1. Formålet med aktionsgruppens virke ... 6

B2. Aktionsgruppens netværk og samarbejdskapacitet ... 6

B3. Aktionsgruppens ressourcer og kompetencer ... 7

B4. Aktionsgruppens vurdering af områdets potentielle ansøgere og aktører ... 8

C. Beskrivelse/analyse af området ... 9

C1. Infrastruktur (trafikforhold, uddannelses- og sundhedsforhold, energiforsyning) ... 9

C2. Natur, inkl. udnyttelse/benyttelse ... 15

C3. Særlige miljø- og eller klimamæssige forhold ... 19

C5. Hvem bor i området? Kort karakteristik af befolkningssammensætning, areal og tæthed ... 19

C4. Erhvervsstruktur ... 23

C6. Kulturelle forhold – forhold/kendetegn for området ... 33

C7. Bæredygtig udvikling og grøn omstilling, herunder vedvarende energi ... 43

C8. Evt. særlige stedbundne ressourcer som forekommer vigtige for området ... 45

D. Vurdering af de vigtigste lokale udfordringer og potentialer baseret på SWOT-analyse ... 46

D1. SWOT ... 46

D2. Udfordringer og udviklingsbehov ... 47

E. Udviklingsstrategiens vision ... 48

F. Udviklingsstrategiens indsatsområder og mål ... 49

F1. Indsatsområder ... 49

F2. Mål ... 51

F3. Bæredygtig udvikling og grøn omstilling ... 52

F4. Social inklusion, kønsligestilling og unge ... 52

F5. Samarbejde ... 53

G. Aktionsgruppens egne prioriteringskriterier ... 54

H. Udviklingsstrategiens målsætninger, mål for indsatsområder og aktiviteter ... 55

H1. Erhvervsrettede mål og aktiviteter ... 55

Bilag ... 57

Resumé

LAG SØM 2023-2027 (herefter LAG SØM) dækker området Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner.

Kommunerne har en rig og varieret natur, som ikke blot rummer en stor biologisk mangfoldighed, men en natur som også spiller en vigtig rolle for turisme og bosætning, borgernes generelle udfoldelsesmuligheder og trivsel. Det gælder ikke mindst de vidtstrakte og karakteristiske kyststrækninger, skovene og søerne omkring de store herregårde. LAG SØM prioriterer bæredygtig udvikling og grøn omstilling højt, og inden for strategiens tre indsatsområder er der således aktiviteter med vægt på netop disse områder. LAG SØM har således bl.a. fokus på den stedbundne natur, og den måde vi bruger den på, så vi bliver bedre til at passe på vores natur, ligesom vi fx har styrket fokus på ansvarligt forbrug og produktion.

LAG SØMs **mission** er at gøre det endnu mere attraktivt at leve, arbejde og besøge Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner.

LAG SØMs **vision** er, at vi i 2027 bidrager med et mere bæredygtigt liv i vores område.

Foreningen vil særligt arbejde inden for følgende 3 overordnede temaer med underlæggende aktiviteter:

- **Oplevelser for turister og borgere**
  - Initiativer som fremmer kommerciel gastro-, kultur- og naturturisme, herunder pakkesamarbejde
  - Faciliteter som understøtter outdoor aktiviteter for såvel turister som borgere
  - Initiativer som fremmer bæredygtig turisme

- **Fremtidens nye fynske jobs, herunder netværk og vidensdeling**
  - Initiativer som fremmer lokal fødevareproduktion
  - Erhverv og services som understøtter filmindustrien, herunder underleverandører til film
  - Den gode idé inden for viden, teknologi, produktion og service i mindre virksomheder
  - Initiativer som fremmer bæredygtige teknologier og produktionsformer, herunder samarbejde mellem virksomheder om cirkulær økonomi

- **Fremtidens fællesskaber**
  - Initiativer hvor unge skaber fællesskaber for og med unge
  - Innovative multifunktionelle samlingssteder, herunder coworking og produktions-fællesskaber
  - Borgerdrevne initiativer som fx fremmer vidensdeling om grøn omstilling

Et stort antal borgere, repræsentanter fra lokale organisationer, foreninger, kommuner og virksomheder har været inddraget i udarbejdelsen af strategien. LAG SØM valgte at samarbejde omkring processen med vores fynske søster-LAG (LAG MANK), bl.a. for fremadrettet at have et godt udgangspunkt for projektsamarbejder på tværs af Fyn, der kan blive til gavn for hele øen. Arbejdet er lavet i samarbejde med virksomheden LG Insight, der har udarbejdet strategiens analyse og faciliteret 5 workshops og et fælles bestyrelsesmøde for LAG SØM og LAG MANK.

Generelle oplysninger om den lokale aktionsgruppe

Navn på lokal aktionsgruppe (ansøger)
LAG Syd-, Øst- og Midtfyn 2023-2027 (LAG SØM)

Angiv om aktionsgruppen er en LAG, FLAG eller integreret LAG/FLAG
LAG

Afgrænsning af aktionsgruppens geografiske område (kommuner, evt. øer samt region)
Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner

Aktionsgruppens adresse
Sprotoften 1, 5800 Nyborg

Aktionsgruppens CVR nr.
43541684

Aktionsgruppens Nemkonto nr.
59608043598

Aktionsgruppens telefonnr.
22461490

Aktionsgruppens mail
koordinator@lag-soem.dk

Forperson for bestyrelsen
Inge Skelgaard

Forpersons adresse
Sankt Nicolai Gade 4, 5700 Svendborg

Forpersons telefonnr.
20461278

Forpersons mail
is@ingeskelgaard.dk

Underskrifter, jf. standardvedtægter:

Den 17. 1.2023

Inge Skelgaard Forperson	Stian Ravn Næstforperson	Gitte L. Albjerg Kasserer

A. Redegørelse for processen for udarbejdelse af strategien

A1. Involvering af lokalsamfundet

De to lokale aktionsgrupper på Fyn (LAG SØM og LAG MANK) har haft en fælles proces i forbindelse med udarbejdelsen af strategien. Det har man gjort ud fra et ønske om at øge fremtidige samarbejder på tværs af Fyn, så man i nogen grad kan skabe et fælles fokus, der vil komme hele Fyn til gode, men stadig med et lokalt sigte, og så vi kunne lære af og inspirere hinanden. Således er der inddraget medlemmer, lokale organisationer og foreninger, kommuner, borgere og virksomheder fra hele Fyn.

Der har været afholdt 5 fælles online workshops med følgende temaer:

- Turisme - kultur og natur som attraktion for turister og borgere, herunder partnerskaber på tværs (24. november 2022)
- Fremtidens nye fynske jobs, herunder viden, produktion og services (28. november 2022)
- Fødevarer, herunder oplevelser, produktion, teknologi og services (29. november 2022)
- Grøn omstilling og bæredygtig udvikling (5. december 2022)
- Fremtidens fællesskaber, herunder ungefællesskaber (6. december 2022).

Invitation til workshops er foretaget både i åben form og ved direkte kontakter. Der er således udsendt pressemeddelelse til de fynske ugeaviser, Fyens Stiftstidende, Fyns Amtsavis, P4Fyn og TV2 Fyn og workshops er annonceret på LAG SØM og LAG MANKs Facebook-sider. LAG SØM og LAG MANK har derudover kontaktet lokale borgere og faglige aktører med relevans for temaerne i workshops. I alt har godt 135 borgere, virksomheder og kommunale/regionale aktører været direkte inviterede. I de afholdte workshops deltog 75-80 personer i alt. Der er udarbejdet opsamlingsnotater fra alle workshops samt optagelser, så bestyrelsesmedlemmer for både LAG SØM og LAG MANK er blevet grundigt orienterede om drøftelser og de mange input fra workshopdeltagerne, se vedhæftede bilag (opsamling workshops).

Via LAG SØMs Facebook er alle blevet inviteret til at sende eller mundtligt overbringe konkrete forslag til indsatsområder eller konkrete forslag, ligesom man ved forskellige arrangementer har opfordret deltagere til at komme med bud, herunder fx til Fundraising Dag Fyn den 15. september, 2022 med flere end 400 deltagere, til stiftende generalforsamling den 22. september, 2022 , til borgermøder m.fl.

A2. Godkendelsesprocedure

Den 9.1.2023 blev udviklingsstrategien godkendt på et bestyrelsesmøde.

Herefter blev den den 18.1.2023 sendt til høring i de tre kommuner samt Region Syddanmark med høringsfrist den 8.2.2023. Strategien blev ligeledes den 18.1.2023 udsendt via mail til foreningens medlemmer til godkendelse senest den 8.2.2023. Se bilag.

B. Beskrivelse af den lokale aktionsgruppe

B1. Formålet med aktionsgruppens virke

LAG SØM vil arbejde med lokalstyret udvikling med udgangspunkt i LEADER-principperne. Foreningen er dannet som et tæt partnerskab bestående af repræsentanter for borgere, foreningsliv, erhverv, kommuner og region. Der er således etableret en bestyrelse bestående af 13 medlemmer med en repræsentant fra henholdsvis borgere, foreninger, erhverv fra hver af de tre kommuner i LAG SØMs geografi (Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn), samt en politisk udpeget fra hver af kommunerne og endelig er en repræsentant udpeget via Region Syddanmark. Derudover er der valgt to suppleanter til bestyrelsen, som inviteres til at deltage i bestyrelsesmøder (dog uden stemmeret).

Udviklingsstrategien er udarbejdet ud fra en områdebaseret tilgang, hvor der er taget udgangspunkt i de tre kommuners specifikke situation, styrker og svagheder for på den baggrund at kunne bringe fælles ressourcer og udviklingsmuligheder i spil, som det vil fremgå af nærværende strategi. Særligt innovative og nytænkende projekter vil blive fremhævet.

Det er vigtigt for aktionsgruppen, at der arbejdes ud fra en bottom-up metode. At tingene vokser nedefra ud fra den erkendelse, at det er de lokale, der skal have ejerskab til lokale projekter og det er dem, der ved, hvor skoen trykker. Det sker bl.a. i sammensætningen af den lokale aktionsgruppes bestyrelse, men også på projektniveau, hvor de lokale inddrages og aktiveres, ligesom mange er inddraget i strategiarbejdet. Målet er, at foreningen bliver en aktiv medspiller ved at bringe nye ideer og dagsordner på banen og indtage rollen som sparringspartner ift. konkrete projekter Der lægges stor vægt på at øge kendskabet til den lokale aktionsgruppe, ligesom gruppen generelt lægger op til spredning af best practice – fx gennem information om støttede projekter via foreningens hjemmeside. Der vil også blive afholdt fyraftensmøder omkring relevante temaer, informationsmøder for ansøgere og fællesmøder for indstillede projekter med opfordringer til samarbejde på tværs, ligesom aktionsgruppen overordnet tænker ud fra en tværsektoriel tilgang. Foreningen opfordrer til synergi mellem projektholdere og prioriterer projekter, der arbejder inden for flere sektorer, fx projekter der målrettes både borgere/fritid og turister eller fødevaresektor og turisme. Endelig forventes, at de mange besøg fra europæiske og danske LAGer, som LAG SØM var vært for i seneste periode, videreføres.

B2. Aktionsgruppens netværk og samarbejdskapacitet

LAG SØM vil i øvrigt forsætte det samarbejde, der er blevet etableret i den forrige periode med relevante organisationer, herunder fx lokale erhvervsforeninger, kommunerne, foreningsliv, turistorganisationer, FilmFyn, Erhvervshus Fyn, Destination Fyn, Geopark Det Sydfynske Øhav, Byregion Fyn, Region Syddanmark etc. Således vil LAG SØM fortsat være en aktiv partner i allerede eksisterende netværk på Fyn, ligesom vi i den nye LAG og med en ny strategi i hånden også vil søge nye samarbejder og netværk, fx vil et øget fokus på grøn omstilling og bæredygtig udvikling og unge åbne op for nye samarbejdsflader.

Vi vil afholde møder såvel fysisk som online, og vi vil være aktive på de sociale medier. Den tidligere aktionsgruppes FB-side og Instagramprofil kan overtages, her er et stort antal følgere (pt. 1858). Information udsendes tillige til den lokale presse (to dagblade, et antal ugeaviser og DR Fyn samt TV2 Fyn). I den tidligere programperiode oplevede daværende aktionsgruppe stor interesse fra pressens side. Endelig vil foreningen naturligvis have en hjemmeside, hvor man kan søge oplysninger om bl.a. strategi, ansøgningsproces, bestyrelsesarbejde og støttede projekter.

I den foregående programperiode har de to fynske LAGer (LAG SØM og LAG MANK) samarbejdet om flere projekter på tværs af Fyn, herunder fx etableringen af kystnære smukke shelters Fyn rundt, et sammenhængende bånd af cykelstationer i forbindelse med den store satsning Bike Island 2020 og tillige en herregårdscykelrute. Det er et samarbejde, der søges styrket i kommende periode, derfor har bestyrelserne i de to LAGer også valgt, at samarbejdet fremadrettet skal bæres af tæt kontakt mellem de to foreningers koordinatorer, samt at der skal afholdes fælles tema-møder med faglige oplæg fra fx eksterne oplægsholdere og tillige være fortløbende drøftelser af fælles indsatser. Yderligere har LAG SØM tidligere også samarbejdet med LAG Småøerne og LAGen på Langeland og Ærø. Det vil være naturligt også at fortsætte samarbejder på tværs, fx indenfor infrastruktur- og turismeprægende indsatsområder.

B3. Aktionsgruppens ressourcer og kompetencer

Gennemførelse af bestyrelsesmøder

Der vil årligt blive afholdt mindst fem møder, heraf vil de tre møder have fokus på uddeling af midler til projekter. Her vil der også på hvert møde blive fulgt op på fremdriftens ift. strategiens mål. To møder vil være udviklingsmøder med fokus på projektbesøg med udgangspunkt i særlige temaer i strategien. Faste punkter på dagsorden er ydermere habilitet, økonomi/regnskab, koordinators timeregnskab og projektændringer.

Proces for valg af koordinator (ansættelse/konsulentkontrakt)

Koordinatorfunktionen vil blive udbudt i EU-licitation, da den samlede opgave for hele programperioden overstiger EUs tærskelværdier for offentlige indkøb. Koordinatoren skal bistå bestyrelsen for den lokale aktionsgruppe med de forvaltnings-, overvågnings- og evalueringsopgaver, som bestyrelsen skal varetage i forbindelse med administrationen af tilskudsordningen. Koordinatoren skal herunder fungere som sekretariat for aktionsgruppen, bl.a. med følgende opgaver:

- Sekretærbistand for bestyrelsen, herunder administration
- Sekretariatsdrift, herunder varetage den daglige koordination af gruppens opgaver
- Rådgive projektholdere om tilskudsmuligheder og procedurer i forbindelse med påbegyndelse og gennemførelse af projekter.
- PR, herunder vedligehold af hjemmeside og sociale medier
- I samarbejde med bestyrelsen tage initiativ til at igangsætte aktiviteter, herunder kontakt til samarbejdspartnere.
- Foretage opfølgning og kontrol med henblik på at sikre realiseringen af såvel de enkelte projekter som de overordnede mål og visioner i udviklingsstrategien.

Procedure for administration af drifts-/projektmidler

De overordnede rammer for administration af både drift- og projektmidler fastlægges af styrelsen. Sekretariat har det daglige ansvar for, at LAG SØMs drift er i overensstemmelse med regelgrundlaget for LAG-ordningen 2023-2027. Koordinatoren fører timeregistrering.

Procedure for sikring af habilitet i bestyrelse/koordinator

Det bliver på alle bestyrelsesmøder sikret, at såvel aktionsgruppens bestyrelse som sekretariat er informerede om både habilitet og tavshedsforpligtigelse. Hvis et bestyrelsesmedlem vurderes/erklærer sig inhabil ift. et eller flere af dagsordenens punkter, kan vedkommende ikke deltage i det pågældende møde.

Sikring af gennemsigtighed i prioritering af projekter
Bestyrelsen vil i projektbehandlingen benytte det prioriteringsværktøj, som er udviklet af Bolig- og Planstyrelsen med tilføjelse af egne lokale prioriteringskriterier. Alle kriterier vil ansøger få viden om via koordinator i forbindelse med vejledning, ligesom de også vil være at finde på LAGens hjemmeside. Prioriteringsværktøjet vil sikre gennemsigtighed i tildelingsprocessen. Prioriteringsværktøjet giver samtidigt bestyrelsen et styringsværktøj til at realisere målsætningerne i udviklingsstrategien.

Procedure for løbende overvågning og evaluering af udviklingsstrategiens gennemførelse
Bestyrelsen for LAG SØM vil løbende overvåge strategiens fremdrift. Der vil således på hvert projekt-indstillingsmøde være opfølgning på, hvor langt man er ift. strategiens gennemførelse. LAG SØM lægger vægt på tæt kontakt med projektholderne for at understøtte projekternes gennemførsel. Endelig fremlægges årets projektindstillinger og udviklingsstrategiens fremdrift på de årlige generalforsamlinger, ligesom det må forventes, at styrelsen fordrer årlige indberetninger.

Hvordan vil bestyrelsen løbende sikre tilstedeværelsen af den nødvendige viden og kompetencer
Foreningen bygger på et solidt fundament af erfarne bestyrelsesmedlemmer, der har været aktive i LAG-regi i forgangne periode og derfor har stor viden om programmet. Tre bestyrelsesmedlemmer er nye. Det sikrer udvikling i gruppen. Bestyrelsesmedlemmerne kommer hver især med stor erfaring indenfor både foreningsliv og erhverv. Det er aktive borgere, der med stor lyst deltager i udviklingen af lokalsamfundene.

Bestyrelsens medlemmer vil løbende holde sig ajour ift. de materialer, som bliver udsendt via Styrelsen. Kompetencemæssigt vil bestyrelsen og koordinator deltage i relevante konferencer, kurser og temadage, herunder også afholde fælles temamøder med LAG MANKs bestyrelse. Ift. deltagelse i aktiviteter sørger den/de bestyrelsesmedlemmer, som deltager, for at vidensdele med resten af bestyrelsen på førstkommende bestyrelsesmøde. Det samme gælder for koordinator.

B4. Aktionsgruppens vurdering af områdets potentielle ansøgere og aktører
LAG SØM forventer et stort antal gode og innovative ansøgninger. Historisk set kommer der mange henvendelser ifm. ansøgningsrunder. Det har overvejende været gode bud, der ramte LAGens udviklingsstrategi flot. Via LAGens koordinator sikres, at de ansøgninger, der indkommer, modsvarer LAGens strategi. Der prioriteres højt kvalificeret vejledning og sparring med ansøgerne.

Stiftende generalforsamling den 22.9.2022 i Idrætscenter Midtfyn (foto: Dorthe Toudal Simonsen)

C. Beskrivelse/analyse af området

LAG SØM dækker Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner. Det er et stort område, hvorfor problemstillinger og potentialer ikke er kongruente for hele geografien. Alle tre kommuner har områder, hvor fx transporttid, infrastruktur, befolkningssammensætning tager sig anderledes ud end andre steder i kommunen. Det er et forbehold, som er nødvendig at tage, når der som i nærværende analyse fortrinsvis anvendes statistisk materiale på kommuneniveau. De primære informationskilder til analysen er kommunernes planstrategier, Region Syddanmarks statiske områdeanalyser, VisitDenmarks statistik samt dataudtræk fra Danmarks Statistik.

C1. Infrastruktur (trafikforhold, uddannelses- og sundhedsforhold, energiforsyning)

Infrastruktur/trafikforhold

Infrastruktur og trafikforhold er grundlaget for vores hverdagsliv og vores muligheder for at komme i skole, til uddannelse, på arbejde, til fritidsaktiviteter, købe ind og besøge venner og familie, ligesom besøgende og turister kan bevæge sig nemt, CO^2 neutralt, bæredygtigt, hurtigt og sikkert rundt. Samtidig er infrastruktur afgørende for de lokale virksomheders muligheder for at få varer og tjenesteydelser ud og ind af kommunerne.

Kommunerne i SØM er karakteriseret ved forskellige rammevilkår i forhold til, hvor udbygget trafikforholdene er. Svendborg og Nyborg kommune har forholdsvis gode trafikforhold med motorvej og gode tog og busforbindelser. Nyborg kommune[1] er placeret midt på Danmarks hovedtrafik-korridor i øst-vestgående retning (motorvej E20 og Storebæltsforbindelsen), mens Svendborg kommune har både motorvej og togforbindelse til Odense. Faaborg-Midtfyn kommune har både motorvej og tog[2] gennem den østlige del af kommunen og en færge til Als. Der er fortsat udfordringer med at sikre bedre kollektiv trafiksammenhæng mellem kommunens største bysamfund og oplandet, så borgerne i kommunen får en lettere tilgængelighed til at bruge kommunens egne faciliteter (skoler, gymnasier, indkøb, kulturelle arrangementer mv.)

Nyborg Havn er en international dybvandshavn med en central placering direkte ud til Storebælt og med kun ni sømil til den internationale dybvandsrute i Storebælt, som forbinder Nord- og Østersøen. Nyborg Havn er med sin havneinfrastruktur og gode tilkørselsforhold til den fynske motorvej og jernbanenettet et vigtigt transportknudepunkt for mange fynske virksomheder, som har brug for hurtigt at kunne betjene deres nærmarkeder med import og eksport af produkter. Nyborg Havn servicerer bl.a. stålindustrien, anlægssektoren, råstofvirksomheder samt én af verdens førende destillationsvirksomheder (Koppers). Nyborg Havn oplever desuden stigende interesse fra internationale krydstogtsselskaber for Nyborg som destination. I år 2022 lagde et skib med 100 internationale gæster til i Nyborg.

[1] I Nyborg kommune er yderdistrikterne (også centerbyerne Ørbæk og Ullerslev) udfordrede af mangelfuld offentlig trafik, hvilket særligt den yngre og ældste befolkning i områderne gør opmærksom på.

[2] De seneste 30 år har der imidlertid været kritik af Svendborgbanen, som kører mellem Svendborg og Odense, på grund af mange aflysninger af togafgange (Pendlergruppen refererer til analyse fra 2021 med 949 aflysninger på ruten, som svarer til ca. 100 aflysninger om måneden. Skiftende transportministre har lovet forbedringer).

Den generelle tendens er (både i hele landet og i kommunerne), at biltrafikken stiger og andelen af rejser med kollektiv transport og på cykel falder. Det har negativ indvirkning på trængslen, klimaet, vores sundhed og mikromiljøet i vores byer og lokalområder[3]. For at gøre det bæredygtige transportvalg til det lette og attraktive valg, er det vigtigt at påvirke borgere og virksomheders mobilitetsvaner, -behov og -præferencer i forhold til valg af bæredygtige transportformer (en prioritet i Svendborg Kommune og Nyborg Kommune). Derfor skal der fokus på delekoncepter, åbne kørselsordninger (kombination af skolebus med mulighed for befordring af andre borgere, som er en prioritet i Faaborg-Midtfyn Kommune), ligesom der fx kan udbygges private og organiserede samkørselsordninger.

Generelt er trafikforholdene forholdsvis gode i SØM kommunerne set i forhold til andre områder i Region Syddanmark. Der vil dog være behov for fokus på trafiksammenhæng mellem kommunens største bysamfund og oplandet samt at styrke CO^2 neutrale og mere bæredygtige trafikformer for såvel borgere, virksomheder og turister.

Digital infrastruktur

Den digitale infrastruktur er selvsagt vigtigt for såvel bosætning, turisme og tiltrækning af nye virksomheder og udvikling af eksisterende virksomheder. Svendborg kommune har en høj dækning med fibernet teknologi (76 pct.), hvorimod både Nyborg (42 pct.) og Faaborg-Midtfyn (60 pct.) ligger under hele landet (79 pct.). Det fremgår desuden af tabel 1 nedenfor, at de tre SØM kommuner har en høj udbredelse af bredbånd – både mobilt bredbånd og bredbånd via telefonstikket (Kobbernet/xDSL). Svendborg kommune har størst udbredelse af høj hastighed på såvel upload som download, hvorimod Nyborg ligger lavt med den meget høje upload-hastighed, hvilket er negativt i forhold til virksomheder med fx onlinesalg. Generelt er det Faaborg-Midtfyn kommune, som har den laveste udbredelse af høje upload og download hastigheder. I Nyborg kommune forventer man, at der i løbet af 2023 udbredes fibernet til yderligere 11.000 husstande.

Tabel 1. Hastighed på fastnetdækning, fordelt på kommuner, 2022

Hastighed på upload og download		Svendborg	Nyborg*	Faaborg Midtfyn	Danmark
Upload	Min. 100/30 Mbit/s upload	93%	94%	97%	96%
	Min. 500/500 Mbit/s upload	84%	90%	64%	89%
	Min. 1/1 Gbit/s upload	76%	42%	60%	79%
Download	Min. 100/30 Mbit/s download	93%	94%	97%	97%
	Min. 500/500 Mbit/s download	85%	91%	88%	92%
	Min. 1/1 Gbit/s download	85%	90%	75%	91%
Dækning teknologi	Fibernet	76%	42%	60%	79%
	Mobilt bredbånd	100%	100%	100%	100%
	Bredbånd via telefonstikket	92%	93%	89%	89%

Kilde: https://tjekditnet.dk, *Nyborg Kommune er pt. ved at få fibernet ud til alle.

[3] I Nyborg arbejdes fra kommunal side, i fællesskab med Foreningen mod motorvejsstøj i Nyborg, på at få dæmpet støjen fra biler.

Uddannelse

Voksne i alderen 15-69 år

For voksne i alderen 15-69 år gælder, at 36 pct. af befolkningen (35 pct. i hele landet) ikke har en erhvervs-kompetencegivende uddannelse – dvs. alene har enten grundskolen eller en gymnasial uddannelse som højeste uddannelsesbaggrund.

I SØM kommunerne har en højere andel af befolkningen en erhvervsfaglig uddannelse end i hele landet (jf. figur 1 nedenfor). Der er desuden en gennemsnitlig andel af befolkningen i SØM kommunerne som enten har en kort eller mellemlang videregående uddannelse, mens en lavere andel har en lang videregående uddannelse, 7 procentpoint lavere end i hele landet.

Ifølge prognoser[4] vil hele landet i de kommende 10-15 år især mangle faglært arbejdskraft og korte og mellemlange tekniske og omsorgsfaglige uddannelser. Alle SØM kommunerne har en overgennemsnitlig andel af befolkningen med en erhvervsfaglig uddannelse inden for kontor, handel og forretningsservice (29 pct.), omsorg, sundhed og pædagogik (14 pct.), byggeriområdet (12 pct.) samt teknologiområdet, maskinteknik og produktion (11 pct.). Derudover har SØM kommunerne en større andel i befolkningen end i hele landet, som har en kort eller mellemlang videregående uddannelse inden for omsorg og sundhed, teknologiområdet samt transport og logistik. Generelt betragtet er uddannelsesprofilen for befolkningen i SØM kommunerne bedre end i hele landet i forhold til den demografiske udvikling i befolkningen, uddannelsesmønstre blandt unge og virksomhedernes arbejdskraftsefterspørgsel.

Det skal desuden fremhæves, at en større andel af de unge i SØM kommunerne søger ind på en erhvervsfaglig uddannelse efter grundskolen end i hele landet. Det dækker over, at unge i Nyborg kommune (28 pct.) og Faaborg-Midtfyn kommune (29 pct.) ligger over landsgennemsnittet, mens unge i Svendborg kommune ligger på landsgennemsnittet (19 pct).

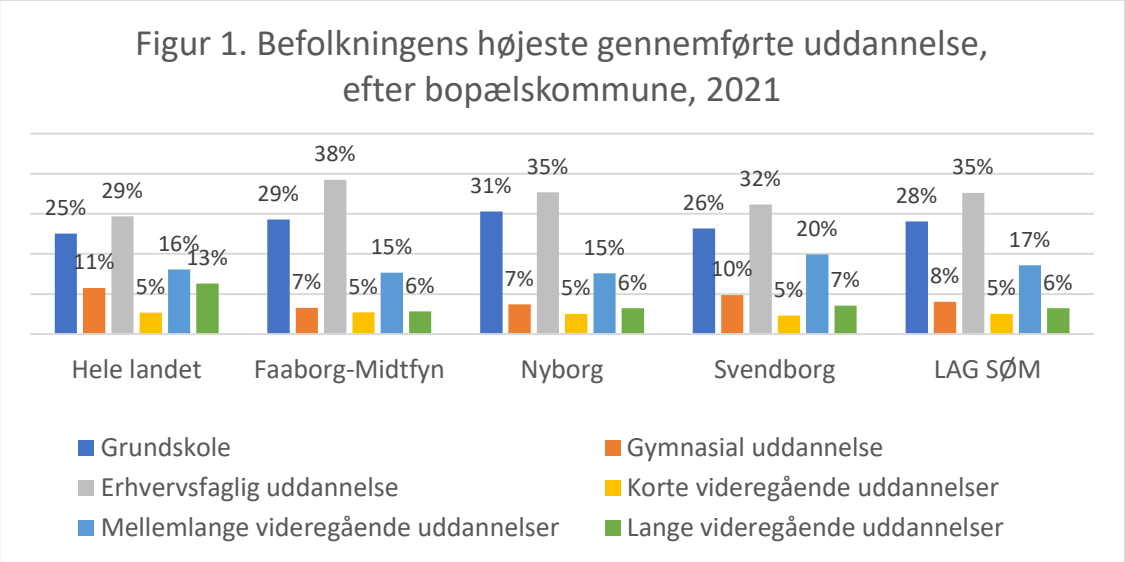

[4] Dansk Industri, Vækst og udvikling på Fyn, 2018

Børn og unges skolegang
I Svendborg kommune er der 11 folkeskoler og 1 specialskole med undervisning af børn med særlige behov. I Svendborg kommune er der desuden 7 friskoler/private grundskoler. 25,4 pct. af alle elever i Svendborg kommune går på en friskole eller privat grundskole (mod 18,1 pct. i Danmark[5]).

I Nyborg kommune er der fire folkeskoler og 5 friskoler/private grundskoler, og 33,2 pct. af eleverne i Nyborg kommune går på en friskole eller privat grundskole. I Nyborg Kommune er der desuden en specialskole – Døveskolen.

Faaborg-Midtfyn kommune har 10 folkeskoler og 15 friskoler/private grundskoler, og 34,6 pct. af eleverne går på en friskole eller privat grundskole i Faaborg-Midtfyn kommune.

Generelt er der således en stor andel elever på friskoler/private grundskoler i SØM kommunerne. Det kan skyldes forhold som geografisk placering med langt til nærmeste folkeskole, og/eller at forældre vælger en skole ud fra særlige holdnings- eller pædagogiske principper. En del friskoler/private grundskoler er etableret i forbindelse med kommunernes nedlæggelse af landsbyskoler.

Der er desuden 8 efterskoler i SØM kommunerne, heraf 4 i Svendborg kommune, 1 efterskole i Nyborg kommune og 3 efterskoler i Faaborg-Midtfyn kommune. I Faaborg-Midtfyn kommune findes desuden Ryslinge Højskole og i Svendborg kommune findes Oure Højskole.

Børn og unge i SØM kommunerne ligger i gennemsnit for obligatoriske prøvekarakterer i 9. klasse næsten på landsniveau med et gennemsnit på 7,3 mod 7,7 i hele landet.

Børnene i SØM kommunerne har i gennemsnit en lavere faglig trivsel end i hele landet. Det omfatter fx, hvor godt eleverne vurderer egne faglige færdigheder og mulighed for hjælp i skolen eller hos forældre. 84 pct. af eleverne i Svendborg kommune har god faglig trivsel (mod 95 pct. i hele landet), 83 pct. i Nyborg kommune og 83 pct. i Faaborg-Midtfyn kommune.

Derimod oplever eleverne en god social trivsel i skolen i alle tre SØM kommuner. Trivslen ligger på samme niveau som i hele landet – godt 91 pct. trives godt i skolen.

4,2 pct. af de unge i SØM kommunerne opnår ikke 2 i dansk eller matematik, som fx er mindste adgangskravet til en ungdomsuddannelse efter grundskolen, hvilket er det samme som i hele landet[6]. Der er imidlertid stor forskel mellem kommunerne, hvor Svendborg (2,7 pct.) og Faaborg-Midtfyn kommune (3,3 pct.) har en meget lille andel, ligger Nyborg kommune på 6,6 pct.

1.950 unge i alderen 15-29 år har ingen erhvervskompetencegivende uddannelse, er ikke i gang med en uddannelse og er ikke i beskæftigelse. I Svendborg kommune svarer det til 7,3 pct. af de unge i alderen 15-29, 7,4 pct. i Faaborg-Midtfyn kommune og 6,7 pct. i Nyborg kommune. Alle tre SØM kommuner ligger en smule under landsgennemsnittet på 7,7 pct.

[5] Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, analyse, 2. april 2022
[6] UVM statistikdatabase, 2021

Sundhed
Befolkningens sundhedstilstand påvirkes af flere forskellige forhold, hvor bl.a. alder er en vigtig faktor sammen med befolkningens uddannelsesprofil og fritidsvaner m.m. En større andel af befolkningen i SØM kommunerne er over 60 år (32 pct. for alle tre SØM kommuner) end i hele landet (26 pct.) og i Region Syddanmark (28 pct.).

I gennemsnit har en borger i SØM kommunerne 7,7 årlige læge konsultationer - både telefonisk eller besøg hos lægen. Det er næsten samme niveau som i hele landet. Et mindre antal borgere i de tre LAG SØM kommuner er i kontakt med sygehusvæsenet – både indlæggelse og ambulant behandling i forhold til hele landet og på niveau med resten af Fyn.

Taget befolkningens uddannelsesprofil og alderssammensætning i betragtning, har borgerne i Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner således generelt en god sundhed. Trods dette er der stadig en række sundhedsforhold som skal være i fokus:

- → I alt 14,2 pct. af borgerne i Region Syddanmark drikker mere end 10 genstande i løbet af en typisk uge, og andelen er større blandt mænd (21,1 pct.) end blandt kvinder (7,5 pct.)
- → I alt 20,1 pct. af borgerne i Region Syddanmark har et usundt kostmønster
- → 14,8 pct. af borgerne i Region Syddanmark ryger dagligt
- → I alt 60,4 pct. af borgerne i Region Syddanmark opfylder ikke WHO's minimumsanbefaling for fysisk aktivitet[7]

Energiforsyning
Kommunerne i LAG SØM har i kommuneplanerne fokus på behov for en stabil og miljørigtig energiforsyning, mulighed for at bortskaffe og genanvende affald samt håndtere spildevand. Det fordrer større tekniske anlæg, der kan påvirke omgivelserne. For de tre kommuner gælder, at målet er, at energiforsyningen skal omstilles, så den baseres på vedvarende energikilder, som fx vind, sol, biobrændsler og geotermi.

49 pct. af beboede boliger i SØM kommunerne var i 2022 opvarmet med fjernvarme, hvor det tilsvarende tal på landsplan var 66 pct. Færrest har fjernvarme i Faaborg-Midtfyn kommune (43 pct.), mens flest har fjernvarme i Nyborg kommune (59 pct.). I Svendborg kommune har 50 pct. fjernvarme. Der var i 2022 hhv. 11 pct. af boligerne i SØM kommunerne, som blev opvarmet med centralvarme med olie, hvilket er næsten dobbelt så stor en andel, end det er tilfældet på landsplan (6 pct.). Flest har centralvarme med olie i Faaborg-Midtfyn kommune (14 pct.), mens færrest har i Nyborg kommune (8 pct.). Tallet for Svendborg kommune er 11 pct. 22 pct. af boligerne i SØM kommunerne opvarmedes i 2022 ved centralvarme med naturgas. I Faaborg-Midtfyn kommune og Svendborg kommune gælder det for hhv. 23 og 24 pct. af boligerne, mens 18 pct. af boligerne i Nyborg kommune blev opvarmet med centralvarme med naturgas.

På landsplan var der 15 pct. boliger, der blev opvarmet med centralvarme med naturgas[8].
Svendborg Kommunes mål er, at 100 pct. af energiforbruget i 2040 skal være dækket af vedvarende energikilder. Det er mere ambitiøst end det statslige mål, som er at Danmark i 2050 skal være et

[7] Kilde: Danskernes sundhed, Sundhedsstyrelsen, 2021
[8] kilde: Danmarks Statistik, 2022

lavmissionssamfund, som er uafhængigt af fossile brændsler. Nyborg Kommune har en målsætning om at blive CO^2 neutral i 2035 inden for varme- og elforbruget, og Faaborg-Midtfyn Kommune har det mål, at kommunen skal være uafhængig af fossile energikilder inden 2050.

Nyborg Kommune har længe arbejdet med energioptimering både for private og kommunale bygninger, effektivisering af gadebelysning samt planlægning for udnyttelse af overskudsvarmen fra virksomhedernes produktion. Fjernvarmeforsyningen i Nyborg Kommune er et eksempel, hvor 97 procent af det eksisterende fjernvarmenet består af overskudsvarme fra virksomhederne. Nyborg Kommune vil skabe nye målsætninger for vedvarende energikilder ved at sikre, at alle har adgang til pålidelig, bæredygtig og moderne energi.

Faaborg-Midtfyn Kommune har det mål, at kommunen skal være uafhængig af fossile energikilder inden 2050. Mange forskellige klima- og energiprojekter er igangsat i kommunen; klimatilpasningsplan, separering af spildevandsnettet, energibesparelser, vedvarende energi og oplysningskampagner for bæredygtige tiltag til borgere og virksomheder.

De tre kommuner indgår i et nyt partnerskab: projektet COHEAT, som er en fælles syddansk indsats for varmeomlægning og energirenovering af boliger og bygninger uden for de eksisterende fjernvarmeområder. Projektet har særligt fokus på landområderne og mindre landsbyer, hvor husstandene ligger spredt, og udfordringerne kan være størst.[9]

Indvielse Blå Støttepunkter, samarbejdsprojekt mellem 5 kommuner og de to fynske LAGer, (foto: Dorthe Toudal Simonsen)

[9] https://www.danskfjernvarme.dk/aktuelt/nyheder/arkiv/2022/221107-syddansk-samarbejde-kl%C3%A6der-borgerne-p%C3%A5-til-gr%C3%B8nne-energil%C3%B8sninger

C2. Natur, inkl. udnyttelse/benyttelse

LAG SØM kommunerne har en rig og varieret natur, som ikke blot rummer en stor biologisk mangfoldighed, men også spiller en vigtig rolle for turisme og bosætning, borgernes generelle udfoldelsesmuligheder og tilfredshed. Det gælder ikke mindst de vidtstrakte og karakteristiske kyststrækninger, skovene og søerne omkring de store herregårde.

Området omkring Det Sydfynske Øhav er helt unikt, og her findes en lang række steder og områder af både national og international geologisk værdi. Derfor besluttede de fire sydfynske kommuner (Faaborg-Midtfyn, Langeland, Svendborg og Ærø) i 2018 at samarbejde om at blive anerkendt som UNESCO Global Geopark. Der er en lang række formelle krav, som er i fuld gang med at blive etableret, og selve ansøgningen til UNESCO afleveres i slutningen af 2022.

For at blive godkendt som en UNESCO Global Geopark, skal geoparken have en udviklingsplan og have fungeret som geopark i nogle år. Geoparken skaber således en samlet ramme om udviklingen i området med fokus på, at både mennesker og natur trives her og udvikles bæredygtigt. Geopark Det Sydfynske Øhav har siden 2018 iværksat en lang række forskellige projekter – bl.a. en 220 km sti, bæredygtig mountainbiking, riderute Sydfyn m.m.

Brugen af naturen til alle formål (turisme, bosætning, udfoldelsesmuligheder) forudsætter en balance mellem beskyttelse og benyttelse, så man samtidig med udnyttelse af fx turistpotentialet i form af flere attraktioner i naturen tager hensyn til naturen fx ved balanceret brug (fx beskytte natur andre steder, tiltag mod overbelastning af områder), og er opmærksom på, hvordan turister færdes i naturen mv.

<u>Svendborg kommune</u>

På det sydlige Fyn ligger Svendborg kommune, som også indbefatter en række øer. Svendborg kommune er karakteriseret ved sin lange kyststrækning ud mod Storebælt og Det Sydfynske Øhav, som har spillet en afgørende rolle for områdets udvikling; en udvikling, som i høj grad har haft betydning for kommunens maritime traditioner. Svendborg er cittaslow certificeret[10] med en aktiv havn med skibsværfter og færgefart.
På havnefronten indvier den maritime uddannelsesinstitution SIMAC deres nye faciliteter i 2023, samtidig med et nyt erhvervshus, der bliver et fællesskab for maritime virksomheder og iværksættere. På Frederiksø er der desuden etableret kulturpartnerskaber omkring maritime turisme-, kultur- og outdooraktiviteter.

Det frugtbare moræneler, som dækker det meste af Svendborg kommune, betyder, at området for en ganske stor del benyttes til teglværksindustri[11], landbrug og gartneri (70 pct.). Blandt andet har frugtavl spillet en vigtig rolle, siden bønderne på Tåsinge blev pålagt at plante frugttræer i midten af 1700-tallet. En af de lokale traditioner er da også fejringen af æblet med Æbleræs.

[10] Cittaslow er udvikling med omtanke. Det handler om at tage sig tid til at udføre sit arbejde med omhu, udsyn og omtanke. At den udvikling, som skal ske, er holdbar og støtter de lokale produkter - lige fra fødevarer, over detailhandlen til kunst.
[11] Ved Kirkeby og Stenstrup findes den såkaldte Issø – et 35 kvadratkilometer stort område skabt under sidste istid og fra 1860´erne intensivt udnyttet som råstofområde til teglværksindustrien. I dag er der kun et enkelt teglværk tilbage.

Den store andel af skove (8 pct. af kommunens areal) eksisterer bl.a. i kraft af de mange herregårde i kommunen, heriblandt Valdemars Slot på Tåsinge. På Tåsinge ligger også kommunens tredje største by, Vindeby, som fra 1966 oplevede betragtelig vækst, da Svendborgsundbroen åbnede og forbandt byen med Svendborg. Dermed gik den fra at være en mindre landsby med færgeforbindelse til at blive en boligforstad til kommunens hovedby.

Mens landbrug og gartneri fortsat er vigtige erhverv inde i landet i Svendborg kommune, er de maritime erhverv siden slutningen af 1900tallet langsomt blevet skubbet i baggrunden til fordel for servicefag, handel og turistindustrien.

Der er et rigt dyreliv i områdets skove, enge, søer og langs kystlinjen. Det Sydfynske Øhav er således et af landets vigtigste overvintringsområder for vandfugle[12], ligesom de ubeboede småøer og holme er ynglepladser for en række forskellige fuglearter, heriblandt den store rovterne.

Ikke bare naturen, men også en stor del af friluftslivet knytter sig til den lange kystlinje. Her er gode muligheder for både sejlads og roning i de mange sejlklubber og for at deltage i den mere krævende "Silverrudder", hvor en person i hver af de ca. 450 sejlbåde fra ind- og udland dyster om at komme først rundt om Fyn. Badestrandene i Lundeborg, Christiansminde og Smørmosen på Thurø hører til blandt de populære badestrande. Lystfiskerne nyder også godt af kystområderne, hvor bl.a. Tåsinge med sine 70 km^2 giver muligheder for både at fange havørreder, hornfisk og fladfisk. Længere inde i land findes flere mountainbikespor, bl.a. Skovhuggeren i Egebjerg Bakker samt klatreparken Gorilla Park og flere smukke vandreruter. Øhavsstien har vandreruter fra Svendborg til fx Faaborg, Langeland og Ærø. Cykelrute N8 Østersøruten passerer også Det Sydfynske Øhav og naturområderne, og ønsker man at overnatte, er der flere muligheder, inklusiv i det fri i shelter på Vemmenæs på Tåsinge, som udgør et af de mange Blå Støttepunkter Fyn rundt.

Nyborg kommune

Med Storebæltsbroen er Nyborg kommune bindeled mellem Fyn og Sjælland. Nyborg kommune ligger tæt på Fyns største kommune, Odense, hvortil der er omfattende pendling (jf. senere). Nyborg er den klart dominerende by i kommunen. Her bor over halvdelen af kommunens ca. 32.000 indbyggere, mens der centerbyerne i Ullerslev og Ørbæk bor ca. 2.700 og 1.700 personer.

En stor moræneflade fra sidste istid præger landskabet i Nyborg kommune, og den gode jord har været til gavn for de mange herregårde. I dag benyttes 74 pct. af kommunens areal til landbrug og gartneri, mens 6 pct. er dækket af skov. Der er dog også plads til naturområder, som fx Hjulby Mose og Bondemose, hvor man kan være heldig at se den fredede grønne mosaikguldsmed. Stor vand-salamander kan ses i Kajbjerg Skov, som er et af kommunens fire Natura 2000-områder[13]. Skovene er primært privatejede løvskove, der ligger i nærheden af herregårdene. Der er tre store skove i Nyborg Kommune: Kajbjerg Skoven

[12] Der er et rigt dyreliv i områdets skove, enge, søer og langs kystlinjen. Det Sydfynske Øhav er således et af landets vigtigste overvintringsområder for vandfugle. Ved Vejlen og Noret på vest Tåsinge arbejder Naturstyrelsen for at gøre levevilkårene endnu bedre for vadefugle, ænder og gæs.

[13] Natura2000 områder. Natura2000 områder er internationale beskyttelsesområder.

(Holckenhavn), Juelsberg Skoven (Juelsberg) og Teglværksskoven. De to sidstnævnte ligger i bynært område.

I Nyborg kommune findes tre hellige kilder (Regisse Kilde, Ørbæk og Skt. Mads Kilde). Skt. Mads Kilde har sprunget siden istiden og har været opfattet som en hellig kilde helt tilbage i vikingetiden. Nord for Nyborg, ved Bovense, ligger desuden en vikingeplads, der var en oprindelig "havn".

Nyborg kommune ligger ud til Storebælt på Østfyn. Den ca. 54 km lange kyst er udlignet, men brydes ved Nyborg af Knudshovedhalvøen, som både udgør Fyns østligste punkt og danner brohoved for Storebæltsforbindelsen til Sjælland. Ved Knudshovedhalvøen har strandvolde forbundet tidligere moræneøer med Fyn og dannet halvøen.

Kystlinjen tiltrækker friluftsfolket. Her er der gode muligheder for fx sejlads, kano- eller kajakroning, ligesom man kan gå i vandet fra de mange badestrande ud mod Storebælt. Særlig populær er Fyns Badestrand, som blev anlagt på nordsiden af Knudshovedhalvøen, da Storebæltsforbindelsen blev bygget. Lystfiskere kan også fiske langs kysten eller i Vindinge Å, hvor der bl.a. er mulighed for at få en havørred på krogen. Ligesom Tårup Strand er velbesøgt af internationale lystfiskere året rundt og anvendes også til internationale konkurrencer.

På Herregårdsruten har turister og lokale mulighed for på cykel at se en stor del af Fyns slotte og herregårde. På etapen mellem Nyborg og Svendborg kommer man bl.a. forbi områdets mange herregårde, vingårde mv.

Faaborg Midtfyn kommune

Faaborg-Midtfyn kommune, der arealmæssigt er Fyns største, strækker sig fra Det Sydfynske Øhav og helt op til Odense. Dens nabokommuner på Fyn er Assens, Odense, Nyborg og Svendborg, ligesom den også deler kort kommunegrænse med Kerteminde kommune. Over halvdelen af kommunens befolkning (58 pct.) bor i byer med over 1.000 indbyggere.

Landskabet blev dannet i sidste istid og består i den nordlige og centrale del af kommunen af en moræneslette, som i syd går over i De Fynske Alper med bl.a. Svanninge Bakker og Bjerge, hvis storslåede bakkelandskaber blev udvalgt til Danmarks Naturkanon i 2018. Bakkerne blev dannet som randmoræner i slutningen af sidste istid, formentlig under et af Nordøstisens genfremstød. Materialet, som bakkerne er opbygget af, hentede isen bl.a. fra Arreskov Sø, Nørresø og Brændegård Sø[14], der i dag er Fyns tre største naturlige søer.

Kommunen er sørig og omfatter også kunstige søer som Inddæmningen ved Nakkebølle Fjord og Sundet ved Faaborg samt flere nor, som marine dannelser med tiden har afsnøret fra havet. Størstedelen af kommunen afvandes til Odense Fjord af Odense Å-systemet, som har sit udspring i Arreskov Sø. Det

[14] Nordeuropas største skarvkolonier. Mange kommer for at se på havørne her.

vidtforgrenede åsystem er levested for flere sjældne arter, heriblandt tykskallet malermusling og pigsmerling, der begge fører en skjult tilværelse på og i åens bund.

Der er flere gode og populære badestrande langs kysten, ligesom der er bademulighed i sølandskabet mellem Tarup og Davinde længst mod nordøst. Kommunens varierede landskab kan ligeledes opleves fra de mange afmærkede vandre-, cykel- og ridestier, mens mountainbikere kan prøve kræfter med de snørklede mountainbikespor i Pipstorn og Svanninge Bakker.

Sammenfattende for de tre SØM kommuner

De tre kommuner byder alle på varierende natur med stor herlighedsværdi, som besøges af både lokale og turister. Det omfatter både skove, enge, søer og vandløb, ligesom kommunernes lange kyststrækning på 361 km har haft betydning for maritime traditioner gennem tiderne og for udvikling af en rig frilufts- og vandsportskultur samt badeferieturisme m.m.

UNESCO er et internationalt anerkendt brand, og en anerkendelse som UNESCO Global Geopark vil styrke fortællingen om Det Sydfynske Øhav som et helt særligt område - både at leve i for områdets indbyggere og besøge som turist.

LAG SØM rummer en råstofressource i form af god og intensivt opdyrket landbrugsjord og store naturområder med potentiale for vækst inden for især turisme, oplevelsesøkonomi og bosætning. I denne sammenhæng er kystområderne meget betydningsfulde for SØM kommunernes potentialer for yderligere tiltag til at øge bosætning og turisme (jf. senere).

Som tidligere beskrevet forudsætter brugen af naturen til alle formål (turisme, bosætning og udfoldelsesmuligheder) en balance mellem beskyttelse og benyttelse, så man samtidig med udnyttelse af fx turistpotentialet i form af flere attraktioner i naturen, tager hensyn til naturen ved balanceret brug (fx beskytte natur andre steder, tiltag mod overbelastning af områder), være opmærksom på, hvordan turister færdes i naturen mv.

Af tabel 2. nedenfor er angivet nøgletal i forhold til arealbenyttelsen i henholdsvis de tre SØM kommuner samt for hele SØM området. Det fremgår, at der i SØM kommunerne er en befolkningstæthed på 112 personer pr. kvadratkilometer med lavest befolkningstæthed i Faaborg-Midtfyn kommune og højest i Svendborg kommune. 5 pct. af kommunernes areal er veje, jernbaner og landingsbaner, mens 9 pct. af arealet er bebygget. 72 pct. udgør landbrugsjord, 7 pct. skov og 5 pct. beskyttet natur, de sidste er væsentligt under landsgennemsnittet.

Tabel 2. Areal og arealbenyttelse i LAG SØM kommunerne, 2021

	Svendborg	Nyborg	Faaborg Midtfyn	LAG SØM	DK
Areal	415,4 km2	276,8 km2	633,6 km2	1325 km2	42.951 km²
Kystlinje	182 km	54 km	125 km	361 km	7.314 km

Befolkningstæthed	140 pers. km2	116 pers. km2	81 pers. km2	112 pers. km2	137 pers. km2
Areal til veje, jernbaner m.m.	6%	4%	6%	5%	5,5%
Areal til bygninger og bebyggede områder	10%	9%	8%	9%	7,3%
Landbrug og gartneri	70%	74%	70%	72%	59,9%
Skov	8%	6%	7%	7%	13,1%
Hede, enge og anden natur	4%	5%	6%	5%	9%
Søer og vandløb	2%	2%	3%	2%	2,7%

Kilde: Danmarks Statistik

C3. Særlige miljø- og eller klimamæssige forhold

Fremtidens klima i Danmark, herunder Fyn, byder på højere temperaturer, mere regn og generelt flere ekstreme vejrhændelser. Det giver bl.a. mulighed for dyrkning af nye afgrøder eller med mere kvalitet som fx vindyrkning, som findes i alle tre kommuner.

Området rummer unikke naturressourcer, som er et stort aktiv. Det skal vi værne om. Vi prioriterer at skabe nem adgang til naturen for alle, og derfor skal vi samtidigt vise hensyn.

Der vil være generel vandstigning langs SØM kommunernes kyster, ligesom der vil være hyppigere stormfloder m.m. I afsnit C7 har vi kort beskrevet kommunernes strategier og planer i forhold til oversvømmelse.

Udviklingsstrategien for LAG SØM prioriterer tiltag, der fremmer bæredygtig udvikling af erhverv/turisme og borgerdrevne initiativer.

C5. Hvem bor i området? Kort karakteristik af befolkningssammensætning, areal og tæthed

SØM kommunerne udgør et areal på i alt 1.325 km^2, hvor Faaborg-Midtfyn er størst med ca. 634 km^2, Svendborg har ca. 415 km^2, og Nyborg er mindst med ca. 277 km^2. Befolkningstætheden er størst i Svendborg med 140 personer pr. km^2, 116 personer pr. km^2 i Nyborg og 81 personer pr. km^2 i Faaborg-Midtfyn – samlet 112 personer pr. km^2 i SØM kommunerne.

Tabel 4. Kommunernes areal og befolkningstæthed

	Svendborg	Nyborg	Faaborg- Midtfyn	LAG SØM
Areal	415,4 km^2	276,8 km^2	633,6 km^2	1325 km^2
Befolkningstæthed	140 personer/km^2	116 personer/ km^2	81 personer/ km$_2$	112 prs./ km^2

Kilde: Danmarks Statistik

Der bor i alt 143.215 borgere i SØM kommunerne, heraf er halvdelen kvinder og halvdelen mænd. I perioden 2017 til 2022 har der i Svendborg kommune og i Faaborg-Midtfyn kommune været en lille tilvækst i befolkningen, mens der i Nyborg kommune har været et lille fald.

Tabel 5. Befolkningen fordelt på områder og SØM Kommuner, 2022

	I alt 2022	Kvinder	Mænd	Udvikling i alt 2017 til 2022 (pct.)	Udvikling kvinder 2017 til 2022(pct.)	Udvikling mænd 2017 til 2022 (pct.)
Hele landet	5.883.562	2.955.852	2.927.710	2,2%	2,2%	2,2%
Fyn	502.121	252.081	250.040	1,6%	1,5%	1,7%
Svendborg	59.233	29.759	29.474	1,0%	1,3%	0,8%
Nyborg	32.054	16.201	15.853	-0,1%	-0,1%	-0,1%
Faaborg-Midtfyn	51.928	25.876	26.052	1,0%	1,2%	0,9%

Kilde: Danmarks Statistik

I tabellen nedenfor er befolkningens udvikling fordelt på bevægelsesarter som forholdet mellem levendefødte børn og døde samt til- og fraflyttere. Det fremgår, at tilvæksten i alle kommuner skyldes en nettotilflytning minus en mindre fødselsstigning i kommunerne.

Tabel 6. Befolkningens udvikling efter tid, bevægelsesart og område, 2021

	Faaborg-Midtfyn	Nyborg	Svendborg
Befolkningen ultimo forrige år	51.683	31.933	58.588
Levendefødte	463	253	560
Døde	591	382	685
Tilflyttede	3163	1808	3560
Fraflyttede	3039	1589	3002
Nettotilflyttede	124	219	558
Indvandrede i alt	384	243	419
Udvandrede i alt	218	170	254
Nettoindvandrede	166	73	165
Korrektioner	4	2	7
Befolkningstilvækst	166	165	605
Befolkningen ultimo indeværende år	51.849	32.098	59.193

Kilde: Danmarks Statistik

I tabellerne nedenfor er vist udviklingen i befolkningen i de tre kommuner opdelt på bystørrelse og landdistrikter. Det fremgår af tabel 7, at der har været en befolkningstilvækst i byer med over 3.000 indbyggere i Faaborg-Midtfyn kommune (Faaborg og Ringe) samt en lille vækst i byer med mellem 1.000 og 3.000 indbyggere[15]. Omvendt har der været et fald i antal indbyggere de seneste ti år i de mindre landsbyer med under 500 borgere og i landdistrikterne. Således er antal indbyggere faldet med ca. 12 pct. i de mindre landsbyer i Faaborg-Midtfyn kommune.

[15] Årslev. Nørre Lyndelse, Ryslinge, Kværndrup, Nørre Broby, Gislev, Vejle, Brobyværk, Ferritslev, Korinth

Tabel 7. Udviklingen i befolkningen i Faaborg-Midtfyn kommune, fordelt på bystørrelser

Faaborg-Midtfyn kommune	2012	2022	Pct. udvikling
Byer med over 3000 borgere	16.463	17.611	7,0%
Byer med mellem 1000-3000 borgere	12.339	12.461	1,0%
Byer med mellem 500 og 1000 borgere	4.283	4.065	-5,1%
Byer med mindre end 500 borgere	3.833	3.361	-12,3%
Landdistrikter	14.717	14.351	-2,5%
I alt	51.635	51.849	0,4%

Kilde: Danmarks Statistik

I tabel 8 på næste side er befolkningsudviklingen i Svendborg kommune præsenteret. I Svendborg kommune har der været en lille vækst i antal indbyggere i Svendborg by fra 2012-2022, mens der har været en større stigning på 4,9 pct. i byer med 1.000-3.000 indbyggere (Skårup, Rantzausminde, Stenstrup, Ollerup, Troense og Vester Skerninge). Der har desuden været en lille tilvækst i befolkningen i landsbyer med under 500 indbyggere, mens der har været et fald i indbyggere i byer mellem 500-1000 indbyggere og i landdistrikterne i Svendborg kommune.

Tabel 8. Udviklingen i befolkningen i Svendborg kommune, fordelt på bystørrelse

Svendborg kommune	2012	2022	Pct. udvikling
Byer med over 3000 borgere	30.225	30.580	1,2%
Byer med mellem 1000-3000 borgere	11.359	11.912	4,9%
Byer med mellem 500 og 1000 borgere	4.056	3.962	-2,3%
Byer med mindre end 500 borgere	2.277	2.309	1,4%
Landdistrikter	10.634	10.430	-1,9%
I alt	58.551	59.193	1,1%

Kilde: Danmarks Statistik

I tabel 9 er befolkningsudviklingen i Nyborg kommune præsenteret. Også her har der været en befolkningsvækst i hovedbyen Nyborg samt i byer med mellem 1.000-3.000 indbyggere (Ørbæk og Ullerslev). I Nyborg kommune har der for alle landsbyer under 500 indbyggere samt indbyggere i landdistrikterne været en tilbagegang i befolkningen.

Tabel 9. Udviklingen i befolkningen i Nyborg kommune, fordelt på bystørrelse

Nyborg kommune	2012	2022	Pct. udvikling
Byer med over 3000 borgere	16.577	17.525	5,7%
Byer med mellem 1000-3000 borgere	4.303	4.342	0,9%
Byer med mellem 500 og 1000 borgere	1.175	1.104	-6,0%
Byer med mindre end 500 borgere	2.861	2.856	-0,2%
Landdistrikter	6.570	6.271	-4,6%
I alt	31.486	32.098	1,9%

Kilde: Danmarks Statistik

Befolkningens demografisk sammensætning og udvikling

10 pct. af befolkningen i SØM kommunerne er børn i alderen 0-9 år, mens 12 pct. er i alderen 10-19 år. Det ses desuden i figur 9, at 37 pct. i SØM kommunerne er mellem 30-60 år, som er den alderskategori med den højeste erhvervsfrekvens. 32 pct. er over 60 år. Det fremgår også, at der kun er mindre variationer mellem SØM kommunerne.

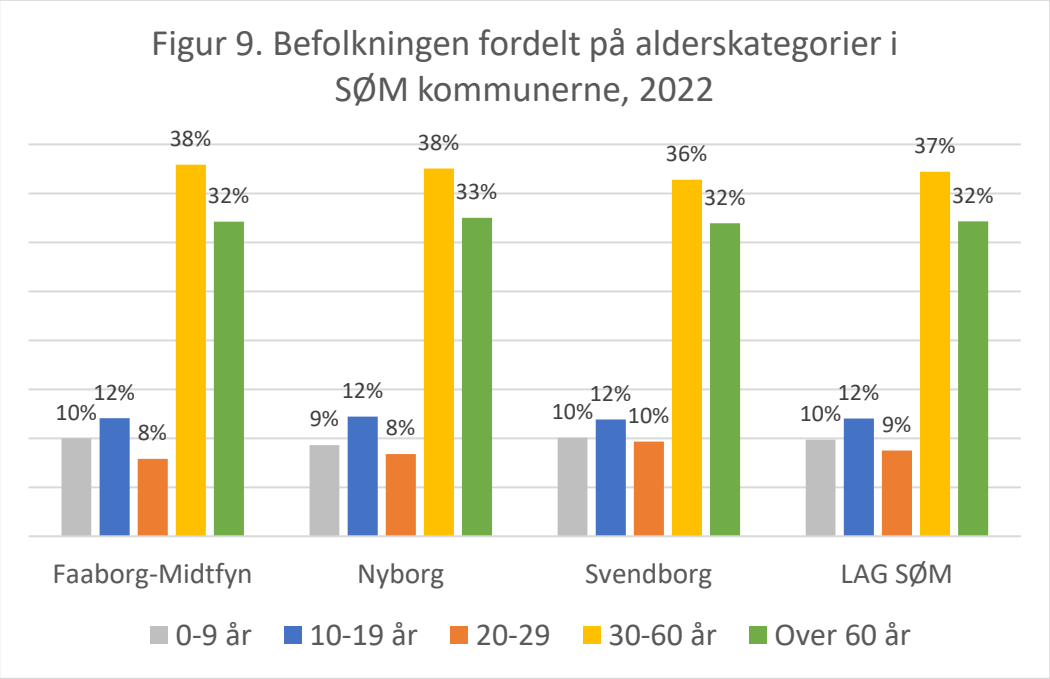

Kilde: Danmarks Statistik

En forholdsvis stor andel af befolkningen i SØM kommunerne er over 60 år og demografiske prognoser tilsiger, at der i de kommende år vil være stadig flere ældre, som er udenfor den arbejdsdygtige alder – dvs. 70 år og derover. I 2035 vil andelen af befolkningen over 70 år stige med 4 procentpoint, så 22 pct. af befolkningen er over 70 år.

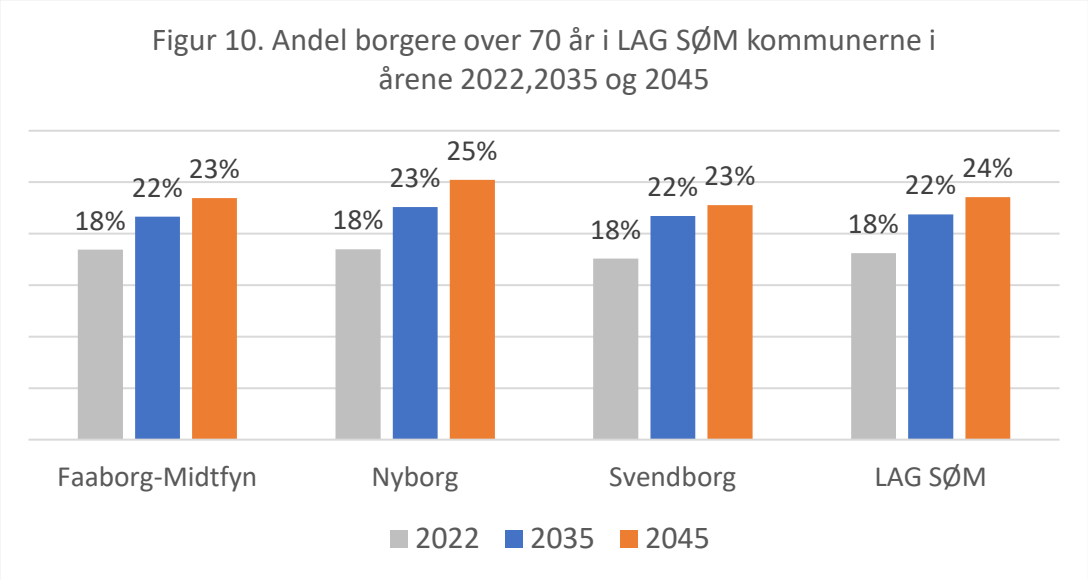

Kilde: Danmarks Statistik

Befolkningens socioøkonomisk sammensætning

En større andel af befolkningen i SØM kommunerne er uden for arbejdsstyrken – enten pension, i uddannelse, sygemeldte el.lign. Andelen udenfor arbejdsstyrken er 4 procentpoint højere i Nyborg, og Svendborg, mens den er 1 procentpoint højere i Faaborg-Midtfyn sammenlignet med hele landet.

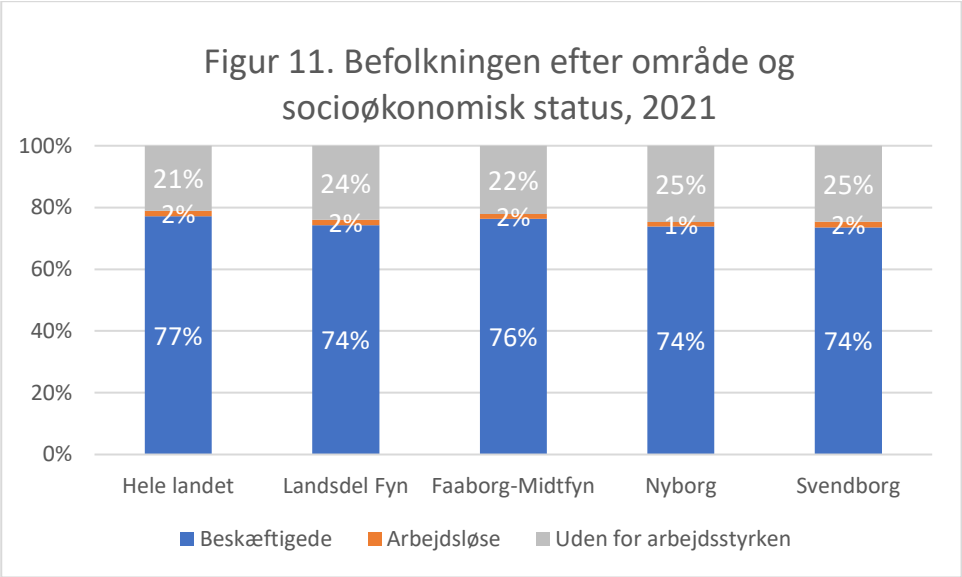

Kilde: Danmarks Statistik

Alle SØM kommunerne har en faktisk større andel på førtidspension end forventet på baggrund af kommunernes socioøkonomiske sammensætning. Svendborg kommune ligger på 119 pct., Nyborg kommune ligger på 147 pct. og Faaborg-Midtfyn kommune på 119 pct.

Befolkningen i SØM kommunerne har en lavere faktisk erhvervsfrekvens end forventet for 16-64- årige på baggrund af kommunens socioøkonomiske sammensætning: Svendborg har en mindre erhvervsfrekvens på -3,7 procentpoint, mens Nyborg ligger på -2,7 procentpoint ift. den forventede erhvervsfrekvens og Faaborg-Midtfyn ligger -1,3 procentpoint under.

Befolkningens socioøkonomiske sammensætning afspejler sig naturligvis i familier og enliges gennemsnitlige indkomster i forhold til resten af landet. Hvor gennemsnitsindkomsten i hele landet er 495.297 kr., er den i Svendborg Kommune 383.058 kr., i Nyborg Kommune 377.734 kr. og i Faaborg-Midtfyn Kommune 383.524 kr.

C4. Erhvervsstruktur

Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner er præget af enkelte store og kendte virksomheder, en bred vifte af mellemsmå virksomheder samt af en stor underskov af små virksomheder, herunder af en voksende andel iværksættere.

I Svendborg kommune findes SØM områdets største arbejdsplads, Svendborg Sygehus, som er en del af Odense Universitetshospital og modtager patienter fra hele Region Syddanmark. Hospitalet er bl.a. kendt for sin højt specialiserede demensafdeling. Dertil kommer hospitalets funktion som forsknings- og uddannelsesinstitution.

Svendborg kommune er en uddannelsesby med Svendborg Gymnasium blandt landets største, samt uddannelser til sygeplejerske, pædagog og lærer m.m. Desuden rummer Svendborg kommune Danmarks største kostskolemiljø i Oure i kommunens nordlige del med mere end 1000 elever og 250 ansatte. Mod syd ligger Ollerup Gymnastikhøjskole, der sætter dets præg på lokalmiljøet med dets mange unge gæster samt ansatte.

Nyborg kommunes centrale placering i landet har gennem hele historien været afsættet for kommunens udvikling. Det gælder bl.a. Nyborg Fængsel og det tværkommunale Kommunekemi A/S (nu: Fortum Waste Solutions), som blev etableret i 1971 som anlæg til håndtering af farligt affald. Men det er også i Nyborg, at hoteller og faciliteter byder konferencegæster velkommen fra hele landet. Ligesom fødevarevirksomheder som fx Tenax Sild og forårsrulleproducent Daloon har let adgang til resten af Danmark. Af andre virksomheder kan nævnes Trioworld Nyborg og Munck Gruppen. Handicapcenter Fyn er ligeledes en stor virksomhed med omkring 400 ansatte med seks afdelinger i kommunen.

Syv af Nyborgs møde- og konferencehoteller har indgået et unikt samarbejde, som ikke findes andre steder i Danmark. Samarbejdet hedder Destination NYBORG og har som målsætning at gøre Nyborg til Danmarks førende mødested med fokus på professionelle erhvervsarrangementer. Det tætte samarbejde betyder, at Nyborg kan være vært for såvel små som meget store erhvervsarrangementer, idet hotellerne til sammen råder over mere end 1.200 senge, 70 konferencelokaler og 1.400 gratis parkeringspladser lige i hjertet af Danmark.

Faaborg-Midtfyn har ligeledes en række centrale virksomheder. Det drejer sig om Rynkeby Foods A/S, Lactosan og KAMI. Derudover spiller turismesektoren en stor rolle for især Faaborg-Midtfyn kommune. Den historiske bymidte i Faaborg med bindingsværkshuse, lystbådehavnen og den moderniserede havnefront med havnebad og caféer tiltrækker sammen med de nærliggende Svanninge Bakker og Bjerge årligt mange turister til kommunen.

Sommeren 2022 blev planerne for Odense Dry Port præsenteret. Odense Havn vil på næsten en million kvadratmeter mellem Odense og Årslev skabe Danmarks største logistikhub med op til 500.000 kvm. bygninger, der skal sikre forsyningskæderne til havnens kunder inden for grøn omstilling. Det skal sikre, at havnens store kunder inden for vindmølle- og offshore industrien kan følge med efterspørgslen og have større lagre af de mest nødvendige dele tæt på deres produktion. Planerne forventes at bidrage til at understøtte den grønne omstilling samt lokale arbejdspladser i Faaborg-Midtfyn Kommune.

Den strukturelle udvikling i erhvervsstrukturen fra 2010-2021

Målt på antal virksomheder i perioden 2010 til 2021 har SØM kommunerne haft et næsten uændret antal virksomheder, hvilket dog dækker over fremgange og nedgange fordelt på hovedbrancher. Der har været fremgang i hele SØM området inden for den offentlige sektor (administration, sundhed, social og pleje,

undervisning), bygge og anlæg, transport samt vidensservice og information og kommunikation. Omvendt er der i SØM kommunerne blevet færre virksomheder inden for landbrug og fiskeri, industri og ejendomshandel og udlejning.

Svendborg kommune har i perioden fået flere virksomheder inden for privat vidensservice, information og kommunikation, finansiering og forsikring samt i den offentlige sektor indenfor velfærdserhverv. Der har været et fald i antal virksomheder i Svendborg kommune inden for landbrug, industri, handel og transport samt bygge og anlæg.

Nyborg kommune har i perioden 2010-2021 haft en tilvækst af virksomheder inden for privat vidensservice og information og kommunikation, bygge og anlæg samt i den offentlige sektor. Der har i samme periode været et fald i antal virksomheder inden for landbrug og industri.

Faaborg-Midtfyn kommune har haft en stigning i antal virksomheder inden for bygge og anlæg samt privat vidensservice, ligesom der har været en mindre stigning inden for den offentlige sektor. Tilsvarende de to øvrige SØM kommuner har der her været en nedgang i landbrug samt industri og handel.

Udviklingen i beskæftigelsen i virksomheder i SØM kommunerne i perioden 2010-2021
Selvom der i perioden fx er blevet færre landbrugsenheder i SØM kommunerne, er ansatte i landbruget alligevel steget med 5 pct. i perioden 2010-2021. Tilsvarende er beskæftigelsen steget med godt 4 pct. inden for handel, 18 pct. inden for information og kommunikation, 12 pct. i bygge- og anlægsvirksomheder og 11 pct inden for den private vidensservice.

Der er i SØM kommunerne blevet færre ansatte inden for finansiering og forsikring (et tab af 350 arbejdspladser svarende til 38 pct.) og et fald på 8 pct. i industrivirksomhederne.

Beskæftigelsen fordelt på brancher i 2021 i SØM kommunerne
Beskæftigelsen fordelt på brancher for hele landet, Fyn samt SØM kommunerne er illustreret i figur 2. nedenfor. I alt var 54.946 beskæftiget i LAG SØM kommunerne, heraf 24.255 i Svendborg kommune, 11.481 i Nyborg kommune og 19.210 i Faaborg-Midtfyn kommune.

I SØM kommunerne er en større andel af arbejdsstyrken beskæftiget i sociale institutioner og offentlig administration m.m. 6 pct. er ansat i overvejende ikke-faglærte servicejob som bl.a. rengøring, mens 7 pct. er beskæftiget i privat vidensservice.

Figur 2. Andel beskæftigede fordelt på brancher, områder og SØM kommuner, 2021

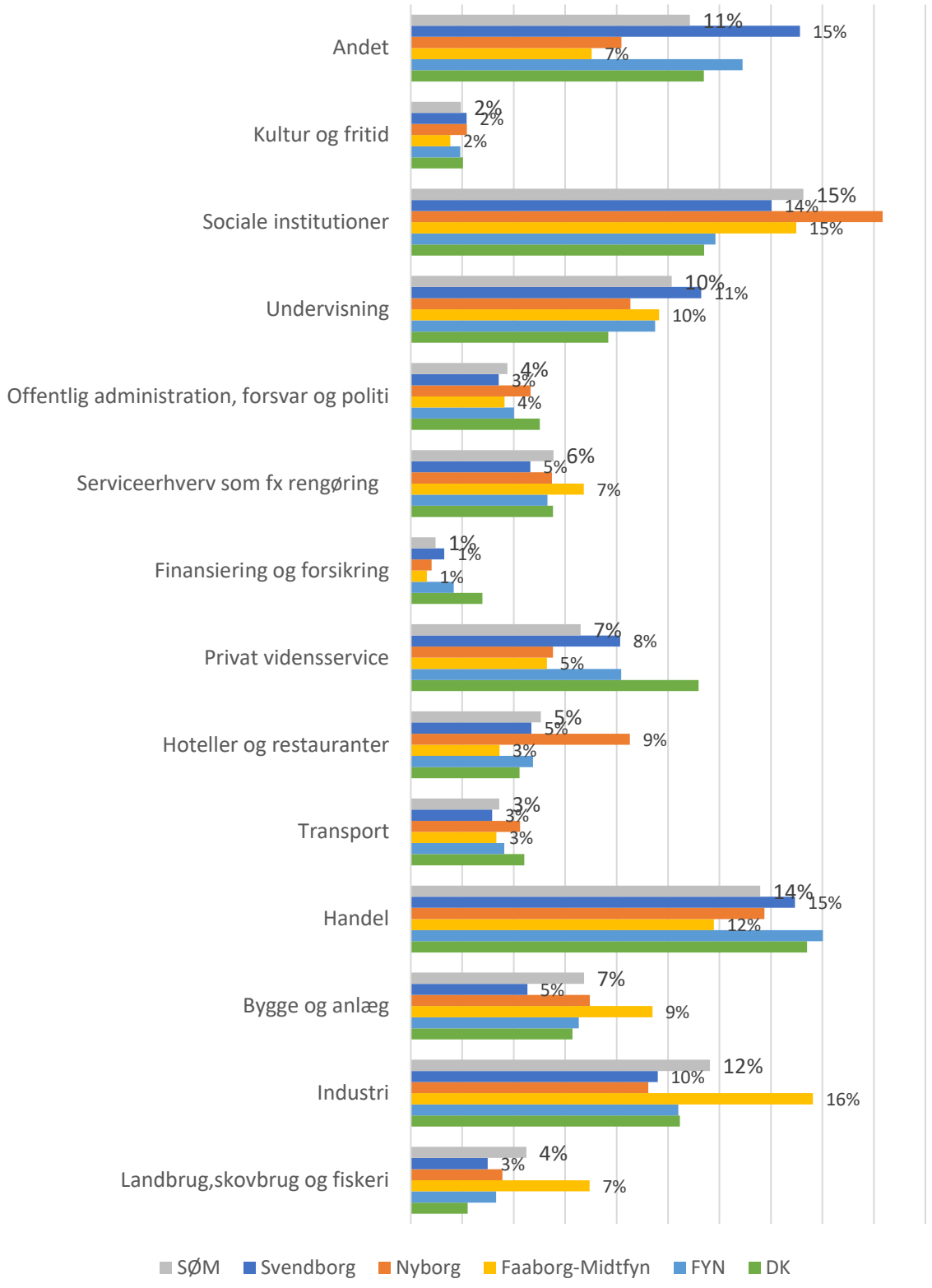

Finansieret af
Den Europæiske Union

5 pct. er beskæftiget inden for hotel og restauranter, men med et betydeligt større antal ansatte i Nyborg kommune (9 pct.). 12 pct. er ansat i industrivirksomheder i SØM kommunerne og 7 pct. i bygge og anlæg (dog med en større andel i Faaborg-Midtfyn kommune).

I figuren nedenfor ses den procentvise fordeling af virksomheder på størrelser efter antal ansatte. Det fremgår, at SØM kommunerne har en mindre andel af de helt store virksomheder med over 100 ansatte end resten af Fyn og hele landet. Det fremgår desuden, at 70 pct. af virksomhederne i de tre SØM kommuner har under 5 ansatte mod 67 pct. af virksomhederne på Fyn og 67 pct. af virksomhederne i hele Danmark.

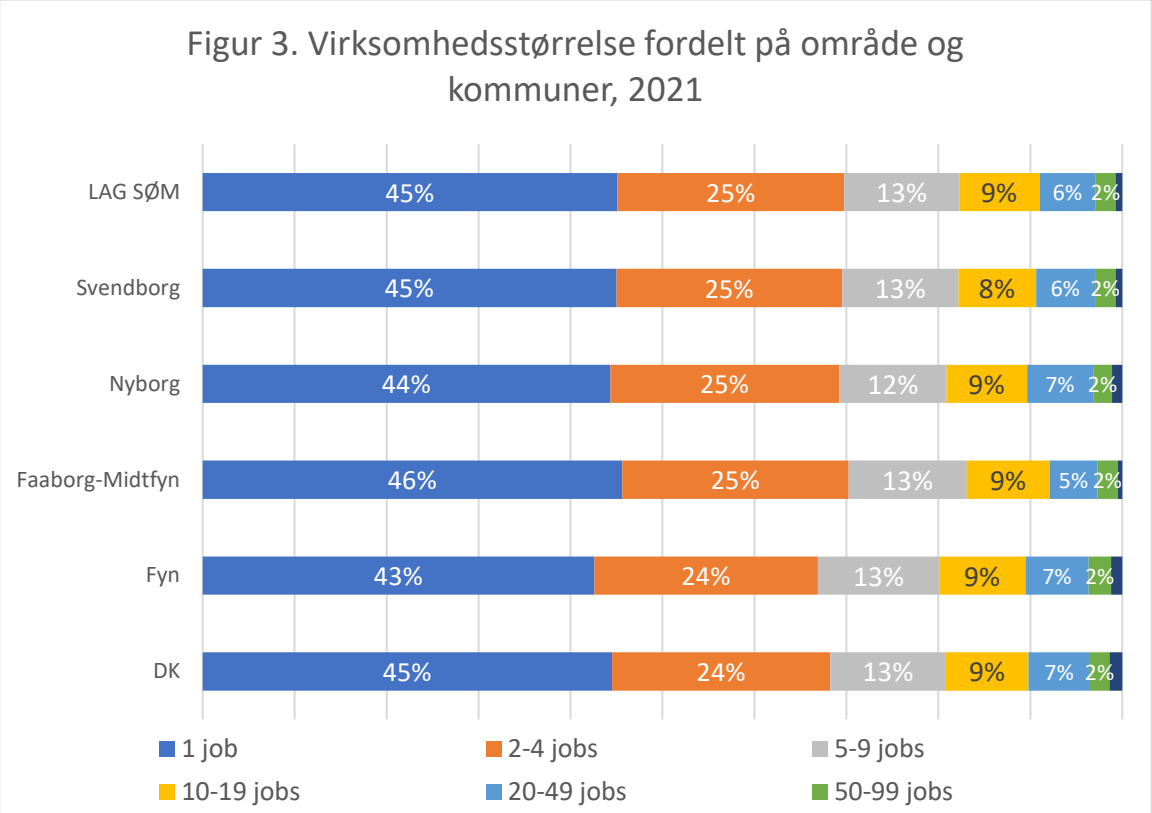

Uddannelsesprofilen blandt de beskæftigede fordelt på brancher

Andelen af ansatte med en erhvervskompetencegivende uddannelse, herunder ikke mindst med videregående mellemlange og lange uddannelser, kan være indikator på virksomhedernes evne til at innovationsudvikle og produktivitetsudvikle.

Nedenfor præsenteres hovedresultater fra analyse af uddannelsesprofilen blandt de beskæftigede i udvalgte større delbrancher i SØM kommunerne sammenlignet med hele landet:

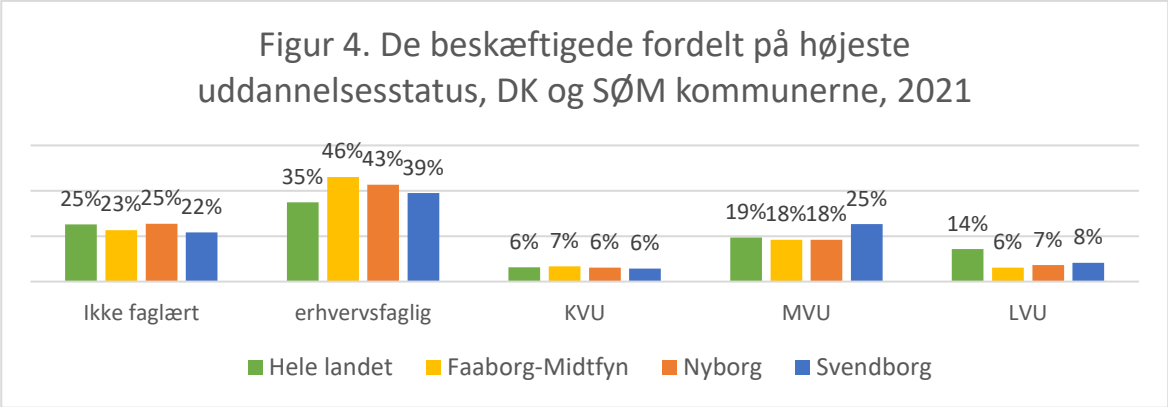

Kilde: Danmarks Statistik

Det fremgår generelt, at SØM kommunerne adskiller sig fra hele andet ved at have en større andel med en erhvervsfaglig uddannelse blandt de beskæftigede, mens der er en mindre andel ansat med en kort (KVU), mellemlang (MVU) og lang (LVU) videregående uddannelse.

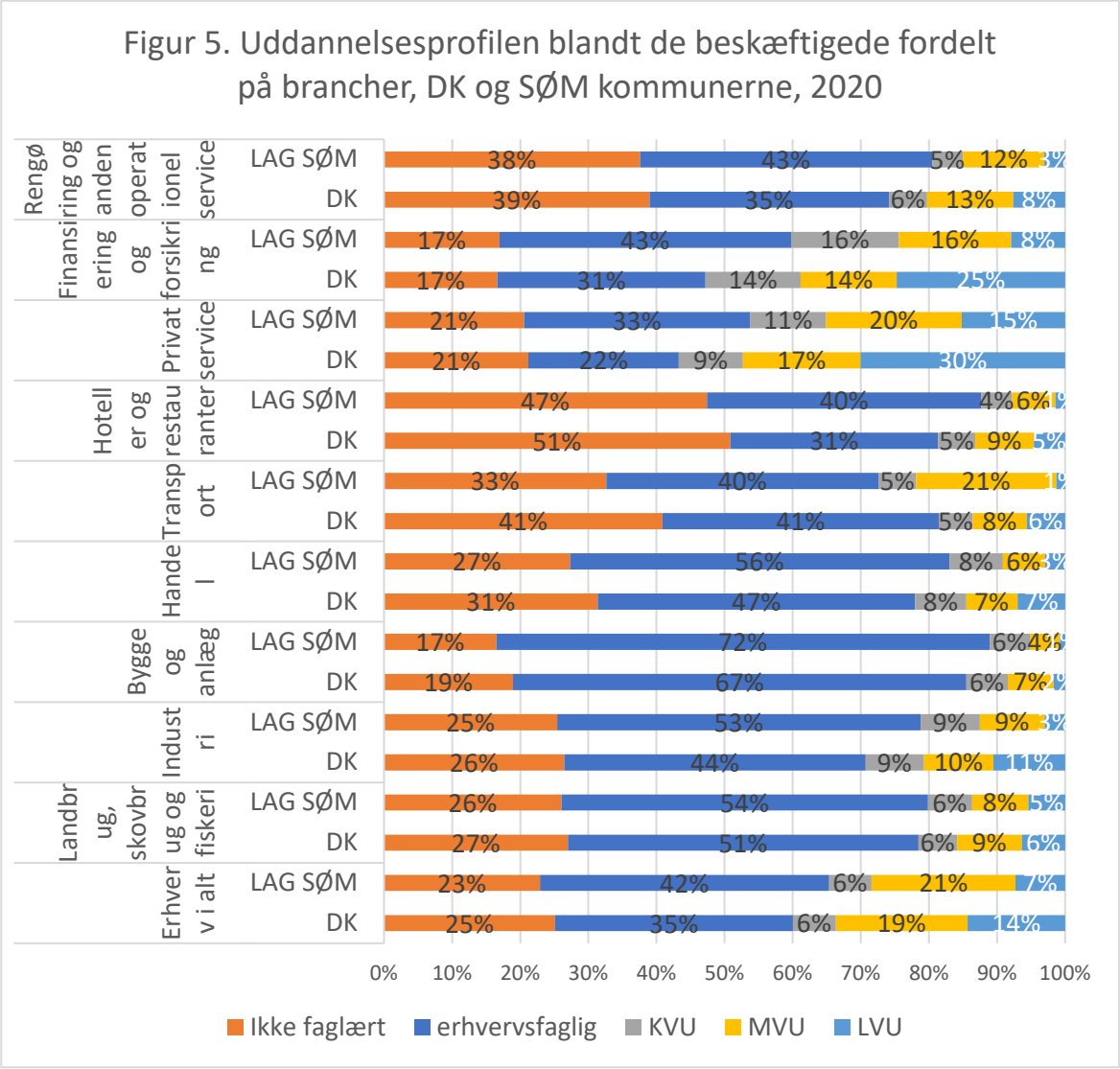

Kilde: Danmarks Statistik

I forhold til hele landet er de ansatte i hotel- og restauration bedre uddannet, hvor en større andel af de ansatte har en erhvervsfaglig uddannelse, mens der derimod er færre i forhold til hele landet med en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse i SØM kommunerne.

I forhold til hele landet er der en mindre andel ikke-faglærte i beskæftigelse i SØM kommunerne (23 pct. mod 25 pct. i hele landet), og en større andel med en erhvervsfaglig uddannelse som fx tømrer, kontorassistent, butiksassistent, elektriker osv. Derimod er der i SØM virksomhederne en mindre andel med videregående uddannelser og især med en lang videregående uddannelse, hvor der i hele landet er 14 pct., mens der i SØM virksomhederne kun er 7 pct.

Fokus på turisme og mindre fødevareproducenter

Kyst- og naturturismen er det største forretningsområde i dansk turisme målt i omsætning og antal overnatninger. Kyst- og naturturister rejser til SØM kommunerne på grund af den lange kyststrækning på 361 km, kystlivet, naturen og de mange oplevelser.

Der er i 2019 i alt 3.194 beskæftiget i turismesektoren i SØM kommunerne med en omsætning på i alt ca. 2.3 mia. kr. Det fremgår af tabel 3., hvor både beskæftigelsen og turismeomsætningen i 2019 er fordelt på de tre SØM kommuner.

Tabel 3. Beskæftigelse og omsætning i turisterhvervet i SØM kommunerne, 2019

	Turismeskabte job	Turismeomsætning i mio. kr.
Faaborg-Midtfyn	809	564
Nyborg	1.117	790
Svendborg	1.268	941
LAG SØM	3.194	2.295
Hele landet	103,7 mia. kr.	174.700

Kilde: VisitDenmark. Bemærk at data er fra 2019, hvor turismeerhvervet delvist var påvirket af Covid19

Det er desværre ikke muligt at fordele turismeomsætningen i forskellige turistformer som fx erhvervsturisme, kystturisme og/eller kultur, natur og gastro-turisme, da data alene dækker overnatningsformer. I SØM kommunerne har Nyborg kommune og delvist Svendborg kommune en forholdsvis stor erhvervsturisme med fx de store konferencehoteller ved Nyborg strand, mens alle kommuner har mange turister, som søger områdets natur, kultur og kyststrækning.

Prognoser, jf. figur 6, tilsiger, at især kyst- og naturturismen har potentialer for at vokse i årene frem mod 2025. En beregning fra Danmarks Statistik for Visitdenmark peger på, at kyst- og naturturisme har potentiale for at vækste med ca. 44 pct. i 2025.

Figur 6. Prognose og Udviklingen i turisme fordelt på turistformer, hele landet

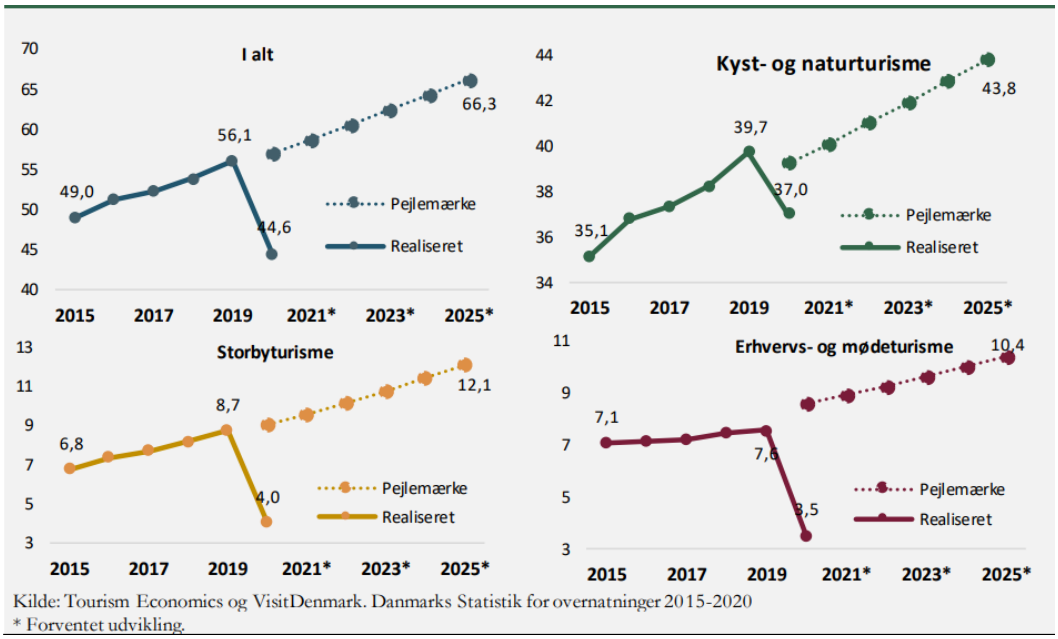

Kilde: Tourism Economics og VisitDenmark. Danmarks Statistik for overnatninger 2015-2020
* Forventet udvikling.

Undersøgelser udpeger følgende vigtige forudsætninger i forhold til at udvikle og vække kyst- og naturturismen i de tre SØM kommuner:

→ Onlinekilder som fx hjemmesider for destinationer og overnatningssteder bliver flittigt anvendt af kyst- og naturturisterne til inspirationssøgning før ferien. Tilgængelig og brugervenlig onlineinformation skal prioriteres.

→ Kyst- og naturturister vil gerne slappe af og nyde naturen og stranden, mens de er på ferie i Danmark. De vægter dog også at besøge gastronomiske oplevelser, historiske attraktioner og andre aktiviteter og oplevelser.

→ Kyst- og naturturisterne slapper af på deres ophold, men efterspørger også aktiviteter. Navnlig de udenlandske kyst- og naturturister er aktive på deres ferie og efterspørger flere forskellige typer oplevelser og attraktioner og besøger forskellige områder på Fyn og i resten af landet. Såvel oplevelser som aktiviteter skal være synlige – både i markedsføringen og ude på de respektive feriesteder.

→ Flere turister søger lokalt bæredygtige ferieformer og vægter fx økologi, cykelturisme mv.

→ Der er en stigende efterspørgsel efter den autentiske natur som rekreative ferieformer og med oplevelser i naturen (vandreture, lystfiskeri, sanke m.m.)[16].

[16] LAGerne på Fyn har således også fx støttet Herregårdsruten, bikestations Fyn rundt og shelters (Blå Støttepunkter Fyn rundt)

Udnyttelse af potentialet i forhold til at udvikle og vækste kyst- og naturturisme forudsætter hensyntagen til naturens ressourcer, så der samtidig er opmærksomhed omkring, hvilke naturområder kan rumme flere turister, hvordan lærer vi turister hensyntagen til naturen mv.

Lokal gastronomi som oplevelse
Lokale madoplevelser og gastronomi er med til at tiltrække turister til Fyn. For 28 pct. af de udenlandske turister i Danmark er madoplevelser (at spise ude eller gastronomi) årsag til at vælge Sydfyn som rejsedestination.

Madoplevelserne i SØM kommunerne spænder bredt, her er alt fra madfestivaller (bl.a. Nordens største fødevaremarked - Kulinarisk Sydfyn), madmarkeder og restauranter på højt gastronomisk niveau til lokale kulinariske oplevelser som røgerier, kroer, ø-specialiteter og gårdbutikker. Netop derfor er mad noget, der motiverer rigtig mange turister til at tage til Fyn.

For langt de fleste turister er madoplevelser blot én af mange oplevelser, som tiltrækker dem til SØM kommunerne. Nedenfor er præsenteret nogle lokale fødevareproducenter, som er gastronomisk bidragsgivende for turismeerhvervet. Det skal understreges, at det alene er eksempler, og at listen ikke er dækkende:

Svendborg Sennepsfabrik, Svendborg kommune
Sennep lavet ud fra gamle håndværkstraditioner – uden tilsætningsstoffer. Sennepsfrøene er dyrket på Fyn og Jylland, eddiken er dansk og honningen hentet ved lokale biavlere. Producerer bl.a. cognac-sennep, julesennep og vinaigrette med chili og kimchi.

Svendborgsund Bryghus, Tåsinge, Svendborg kommune
Svendborgsund Bryghus er et sydfynsk familiedrevet mikrobryggeri beliggende i Vindeby på Tåsinge, der bl.a. producerer specialøllen "Sol over Sundet", som er brygget på hvedemalt og hyldeblomst, der er plukket i det sydfynske. I forbindelse med bryggeriet finder man en butik, hvor man kan købe husets bryg men også andre sydfynske specialiteter. Alle får lov at smage på bryggeriets sortiment.

Nyborg Destilleri, Nyborg Kommune
Nyborg Destilleri har til huse i det 125 år gamle værksted for Statsbanernes godstog. Her produceres bl.a. whisky, gin, rom og kaffelikør. Det er muligt at få en rundvisning i den gamle hal samt smagning af produkterne. I tilknytning til destilleriet ligger Restaurant Remisen, som anvender destilleriets produkter i menuen.

Kongens Fadebur, Nyborg kommune
Kongens Fadebur er et brand ejet af Østfyns Museer og anvendes af fødevareaktører i hele Nyborg Len. Danmarkshistorien og særligt middelalderens historie om Nyborg som Danmarks hovedstad formidles via produkter og madoplevelser sammen med lokale fødevareproducenter. Kongens Fadebur laver middage med historisk indhold og rammer samt aktiviteter for turister, byens borgere (også børn) på Dyrehave Mølle og Borgmestergården. Derudover produktudvikler Kongens Fadebur i samarbejde med lokale fødevareproducenter produkter med en historisk vinkel, der formidles via smag og fortælling. Her kan bl.a. nævnes Kongens Most, der kan købes i samtlige Coop-butikker i Norden.

Skyttes Gartneri, Årslev, Faaborg-Midtfyn Kommune
Skyttes Gartneri har dyrket økologiske grøntsager i over 30 år. Udover at de dyrker rabarber, producerer de også porrer, salater, purløg og bladselleri.

Fyns Chokolade, Espe, Faaborg-Midtfyn Kommune
Fyns Chokolade er en 100% danskejet chokoladeproducent, som laver økologisk og bæredygtigt chokolade. De bruger derfor økologisk dansk sukker i stedet for rørsukker. De importerer selv bønnerne og omdanner dem fra bønner til barre.

Erhvervspendling

Der er mellem kommunerne på Fyn, men også mellem Sjælland og Fyn, et sammenhængende arbejdsmarked, hvor folk pendler til job mellem kommunerne. Der er således en gruppe borgere, som er bosat i SØM kommunerne, men som arbejder fx i Odense eller i virksomheder beliggende længere væk som fx på Sjælland eller i Midtjylland.

Vi vil senere fremhæve kommunernes bosætningsstrategier og hvilke styrkeparameter SØM kommunerne har som bosted, herunder i forhold til de erhvervspendlere, som i dag arbejder i virksomheder i SØM kommunerne, men bor i andre kommuner[17].

Hver dag pendler 12.755 personer til et arbejdssted i en anden kommune, heraf pendler 6.303 fra en SØM kommune til et arbejdssted i en anden SØM kommune – dvs. at 6.452 personer pendler til et arbejdssted i en anden kommune end Svendborg, Nyborg eller Faaborg-Midtfyn.

Det fremgår af figuren nedenfor, at alle borgere – både mænd og kvinder – i SØM kommunerne i gennemsnit pendler flere kilometer mellem bopæl til arbejdssted end i hele landet og i de øvrige kommuner på Fyn. I gennemsnit har en SØM borger 26,5 km til arbejde, og mændene har de længste pendlingsafstande med 33,1 km og 19,8 km for kvinder.

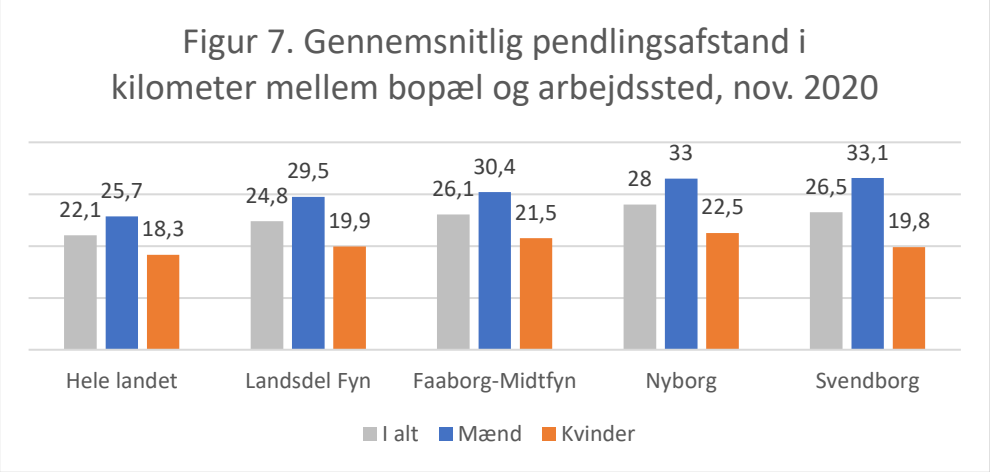

Kilde: Danmarks Statistik

Iværksættere

Fremkomst af nye firmaer er med til at skabe job, innovation og dynamik i dansk økonomi. Af samme grund findes der på nationalt plan en række ordninger, der har til formål at understøtte iværksætteri. Der er initiativer på privat hånd, som Work2Gether, ligesom kommunerne også bruger ressourcer på at fremme iværksætteri (som fx Fremtidsfabrikkerne 1&2 for iværksættere og Polymeren m.m.).

[17] Der rejser 18.403 (2021) ind i SØM Kommunerne hver dag for at arbejde i virksomheder beliggende i kommunerne

I figuren nedenfor ses andelen af nye virksomheder i procent af alle virksomheder fordelt på årene 2010-2020 for hele landet og i SØM kommunerne. Det fremgår, at hele landet hvert år har en større andel nye virksomheder end SØM kommunerne. Hvor 11,3 pct. af virksomhederne i hele landet i 2020 blev etableret samme år, er det 9,3 pct. i SØM kommunerne.

Nyborg kommune har den laveste andel af nye virksomheder, mens Faaborg-Midtfyn ligger højest i SØM med 9,9 pct. nye virksomheder i 2020.

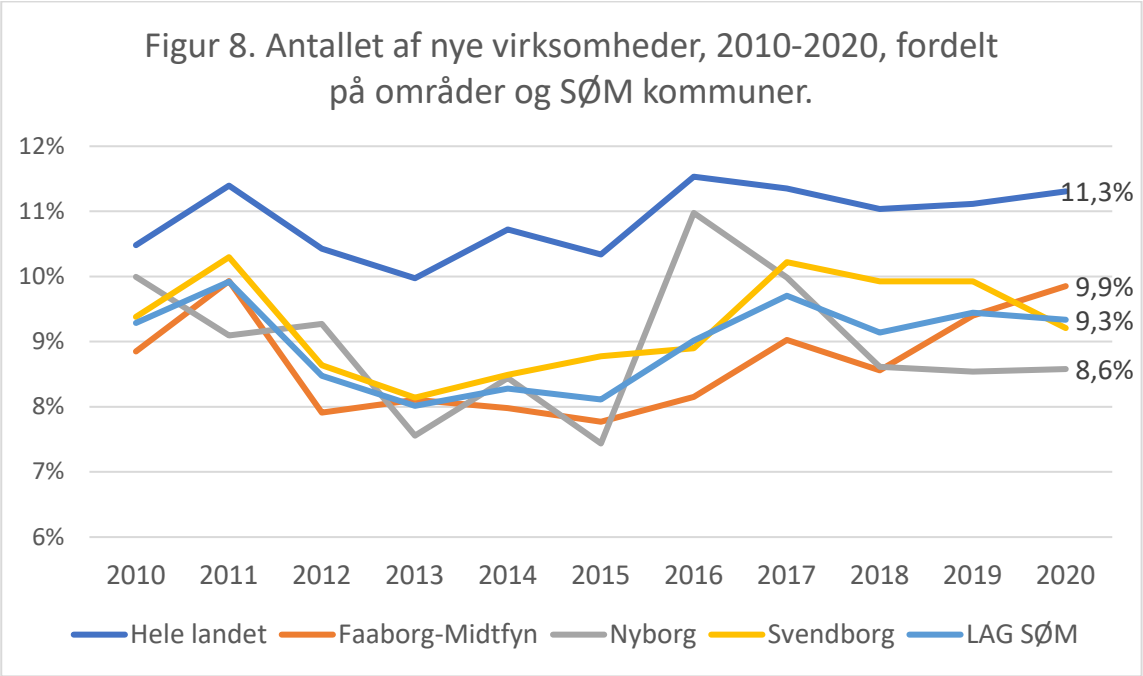

Kilde: Danmarks Statistik

Overlevelsesraten er et udtryk for, hvor mange iværksættervirksomheder, som 2 år efter start fortsat er aktive. Overlevelsesraten for nyetablerede virksomheder er 63 pct. i Svendborg kommune, 58 pct. i Nyborg kommune og 53 pct. i Faaborg-Midtfyn kommune. Der er således forskel mellem kommunerne, og der er en forholdsvis stor andel af iværksættervirksomhederne som ikke kommer igennem de første vanskelige etablerings år – primært grundt kapitalforhold samt udfordringer ved at etablere sig på markedet.

C6. Kulturelle forhold – forhold/kendetegn for området

Der er i Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn Kommune et stor og varieret kultur-, fritids- og idrætsliv. Biblioteker, musikskoler og kirker er i alle kommuner centrale kulturinstitutioner, men kultur- og foreningslivet har samtidig lokale variationer. I det følgende gives en kort og ikke udtømmende beskrivelse af kulturelle forhold i de tre kommuner.

Svendborg kommune
I Svendborg kommune er vandet, musikken, teatrene, højskolerne og idrætten væsentlige træk i kommunens kulturliv, hvor et kunstnerisk fagligt miljø blandet med det folkelige kultur- og foreningsliv, fx i kommunens 20 forsamlingshuse, der sikrer forskelligartede aktiviteter i lokalsamfundet. Tilsvarende med højskolerne og deres betydning for idrættens og gymnastikkens traditioner. Flere af kommunens sportsklubber er mange år gamle, og med ikke færre end syv lystbådehavne står vandsporten stærkt. Det gør også håndboldklubben GOG Sport, hvor både damer og herrer har vundet danske mesterskaber.

Svendborg kommune har såvel musikskole (med 953 musikskoleelever i 2021), spillesteder, øvelokaler og andre uddannelsessteder, der danner grundlag for et rigt musikliv med mange koncerter og en jazzfestival. Svendborg Teater, der blev åbnet i 1897 og har lige siden været aktivt, ligesom Rottefælden med årlige revy siden 1887 og BaggårdTeatret, som i 2007 blev egnsteater i Svendborg.

Svendborg Kommune har gennem tiden tiltrukket forfattere, fx Karin Michaëlis og Tom Kristensen, der begge slog sig ned på Thurø. Også nutidige forfattere har bosat sig i kommunen, bl.a. Josefine Ottesen. Længere nordpå ligger Hesselagergård, der blev påbegyndt i 1538 og derfor anses for at være landets første renæssanceherregård. Svendborg Kommune rummer flere end 25 voldsteder i kommunen, og nordøst for Svendborg ligger Ørkild, der med ca. 26.000 m2 er Fyns største voldsted.

Det statsanerkendte Svendborg Museum har fokus på arkæologi, på områdets lokalhistorie, maritime og forsorgshistorie. Det naturhistoriske museum Naturama har rødder tilbage til 1934, da det åbnede som Svendborg Zoologiske Museum. I dag kan man stadig se de gamle skeletsamlinger samt moderne formidling af naturen.

Stig Brøggers over 9 m høje betonskulptur er opstillet i Ollerup, hvor øverst står to omorikagraner i bronze. Svendborgs mest kendte kunstner er billedhuggeren Kai Nielsen, født i Svendborg i 1882, som med sine udtryksfulde skulpturer blev en fornyer af billedhuggertraditionen. SAK Kunstbygning har en stor samling af hans værker.

Svendborg rummer mange idrætsklubber og foreninger med mange år på bagen, som fx Svendborg Sportsforening fra 1884 med roning, cricket og »fodsport« og Svendborg Lawn Tennis Klub fra 1890. Senere kom Svendborg Roklub i 1894, Svendborg Gymnastikforening i 1898, cricket- og fodboldklubben Fønix i år 1900 (siden Svendborg Boldklub), Bokseklubben Rollo i 1923 og Svendborg Basketball Club i 1958 (nu Svendborg Rabbits). Landsbyernes idrætsliv har været præget af gymnastik- og idrætsforeninger med afsæt i 1800-tallets højskolebevægelse, dog med håndboldklubben GOG som en markant undtagelse.

I 1967 indviedes Svendborg Idrætshal, der siden er udbygget med et helt idrætscenter med bl.a. svømmeland, tennishal, boldbaner og gymnastikhus[18]. De fleste større landsbysamfund i kommunen er også forsynede med idrætshal og -anlæg, og i Skårup rummer Skårup Kultur- og Idrætscenter både

[18] Svendborg Idrætscenter (SIC) består af Svendborg Svømmeland, SG-Huset, Svendborg Idrætshal, Svendborg Tennishal og Svendborg Svømmehal på Centrumpladsen samt de to satellithaller Svendborg Badmintonhal og Midtbyhallen.

bibliotek, lokalhistorisk arkiv og idrætsfaciliteter. Derudover kan fremhæves Tåsinge Tennis og Padel Klub som siden starten i 2009 er vokset og tæller 439 medlemmer. I 2022 blev Landsstævnet igen afholdt i Svendborg kommune. MTB Spor (Mountainbike) tiltrækker hvert år tiltrækker masser af turister. Fx er Skovhuggeren kåret i top-10. BISSEN er et MTB løb på en varieret rute i Svendborg, og Fjällräven Classic er et andet eksempel.

Der er mange foreninger i kommunen, der arbejder med frivilligt socialt arbejde og dækker alt fra kirkeligt arbejde over integration til patientforeninger, ældreomsorg og støtte til børn og unge. De frivillige sociale foreninger er organiseret i Svendborg Frivilligråd og foreningen Kontakt mellem Mennesker, der holder til i Frivilligcenter og Selvhjælp Svendborg. Svendborg har en platform SPULT, som er et netværk og en hjælpende hånd til idræts, kultur- og øvrige foreningsliv i Svendborg kommune. Kulturelt Samråd Svendborg er et frivilligt organ, der hjælper aktører og interesserede inden for kulturen og udgiver bl.a. Kulturkalenderen.

I Svendborg findes en række væresteder og varmestuer for socialt udsatte borgere. Der er fire brugerstyrede væresteder: Den blå Lagune, Firkanten, På Banen og Møllen. Desuden driver Kirkens Korshær en varmestue i et tidligere missionshus på Dronningholmsvej.

I alt er der 141 idrætsforeninger i Svendborg kommune, som er organiseret under DIF, DGI eller Dansk Firmaidrætsforbund. Der er tilsammen 32.559 foreningsaktive borgere, hvoraf flere borgere kan være aktive i foreninger under hver af de tre organisationer.

Tabel 10. Antal foreninger og foreningsmedlemmer i Svendborg kommune, 2021

	Foreninger	Medlemmer
I alt	195	32.559
DIF - Danmarks Idrætsforbund	104	27.022
DGI	87	22.970
Dansk Firmaidrætsforbund	4	3.581

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 11. Idrætsfaciliteter i Svendborg kommune, 2022

	2022
Idrætslokaler/sale (under 300 m^2)	36
Fodboldanlæg	26
Store idrætshaller 800 m^2 og derover	23
Fitnesscentre	12
Skydeanlæg	12
Små idrætshaller (300-799 m^2)	10
Rideanlæg	7
Mountainbikespor	7
Atletikanlæg	6
Svømmeanlæg	5
Tennisanlæg, udendørs	4

Golfanlæg	3
Parkouranlæg og Skatefaciliteter	4
Padelcentre	3
Badmintonhaller	1
Tennishaller	1
Orienteringsbaner	1

Kilde: Danmarks Statistik

I tabellen nedenfor er givet nogle eksempler på kunst- og kulturtilbud i Svendborg kommune (vær opmærksom på, at listen er ikke fuldt dækkende)

Tabel 12. Udvalgte eksempler på kunst- og kulturtilbud i Svendborg kommune

Seværdigheder	Beskrivelse
SAK Kunstbygning	Udstillinger - permanente og skiftende - med samtidskunst og kulturelle udtryksformer og værker.
MASKINEN	Kulturforening med et vidtfavnende spektrum af kulturmuligheder, fx gøgl, jonglering, musik, julestue, malerier og foredrag
Kostumarium	Et museum dedikeret til kostumekunst
Kalejdoskop	Center for fotografi. Har bl.a. udstillinger, foredrag, workshops, fotografi for børn og unge, åbent værksted og mere.
SART – danseteater	Danseforestillinger
Svendborg Teaterforening	Teater
Børnebaggård	Teater for børn
Baggårdteatret	BaggårdTeatret er et af landets største egnsteatre. Skaber scenekunstneriske forestillinger, oplevelser, skoleteater og uddannelser for borgere, turister og besøgende i hele det sydfynske.
Rottefælden	Revy
Naturama	Naturhistorie på en ny måde
Svendborg Bibliotek (inkl. børnebibliotek)	Kulturaktiviteter - bl.a. sang, højtlæsning, strikkeklub
Borgerforeningen Svendborg Teater	Et moderne kulturhus i historiske rammer. Et kulturelt kraftcenter for borgere, foreninger og virksomheder fra hele Sydfyn.
Skarø Festival	Lille ø-festival midt i Det sydfynske Øhav
Giant Steps	Koncerter med jazz og verdensmusik
Jazz Festival	
5700 Summer	Weekend, hvor Svendborg er fyldt med spændende og anderledes koncerter og kreativ udfoldelse. Både store danske navne og nye kunstnere.
Høje Bøge	Årlig Open Air-koncert med danske og udenlandske artister
Kammerateriet	Aktivt spillested om vinteren og havnebar om sommeren ofte med musikalske indslag.
FLUK (Fyns laboratorie for ung kunst)	Eksperimenterende kunstskole i Svendborg for unge mellem 15-30 år.

Galleri DGV - Galleri DGV	Moderne galleri- og kunstvirksomhed. Galleriet repræsenterer anerkendte kunstnere fra både Danmark og udlandet.
Atelier Clot	Galleri og litografisk værksted, har bl.a. fokus på at bevare og udvikle det gamle kunsthåndværk litografi.
Galleri Q - galleri-q.dk	Kunstnerejer galleri. Udstiller værker fra kunstnere fra området.
Ulla Sonne keramisk formgiver	Arbejdende værksted med tilhørende butik.
Glasblæseriet Bente Sonne	Arbejdende værksted med tilhørende galleri/butik. Der produceres mundblæst og håndlavet glas.

Nyborg kommune
Nyborg Slot har en central rolle i kommunens kulturliv og -miljø, særligt som kulisse til det årlige middelaldermarked Danehof, hvor hele byen er engageret i markeder, gøgl og ridderturneringer. Der er en forventning om, at en genåbning af Nyborg Slot kan ske i 2026/27, hvorefter Danmarks middelalderhistorie atter vil blive foldet ud i madoplevelser, demokratihistorie og meget andet. Danmarks ældste friluftsspil: Nyborg Voldspil anvendte i begyndelsen (1939-43) Nyborg Slot som bagtæppe for forestillingerne. Siden 1944 er forestillingerne blevet opført på Kronprinsens Bastion på voldanlægget omkring Nyborg Slot.

Nyborg Fæstnings Saluteringslaug skyder sommeren ind på Dronningens Bastion fra de store kanoner på fæstningen. Hele sommeren går Nyborg Tappenstreg gennem byen for at formidle byens militærhistorie fra midten af 1700-tallet frem til omkring 1870.

Østfyns Museer forvalter og formidler Danmarkshistorien på tværs af kommunegrænsen mellem Nyborg og Kerteminde Kommune. I Nyborg Kommune foregår formidlingen af kulturhistorien fra Borgmestergården, der desuden rummer Carl Aarsleffs originale skulptursamling i en tilbygning.

Derudover formidles historie fra Almas Hus i Ørbæk; Dyrehave Mølle (Danmarks største hollandske gallerimølle) – og fra Nyborg Slot (med forventelig åbning i 2026/27).

I kommunen ligger mange landsbykirker, voldsteder og herregårde. Kunstnere har til alle tider været tiltrukket af området – fx har billedkunstner Niels Erik Skovballe fundet inspiration i områdets landskaber, der også er beskrevet af forfatterne Otto Gelsted og H.C. Andersen., der nød sine ophold på flere af herregårdene. Som et led i verdensarv-visionen har Nyborg Kommune, Østfyns Museer og Slots- og Kulturstyrelsen arbejdet på at udarbejde en Kulturarvsmasterplan for Nyborg og Østfyn. Planen har et sigte på 50 år, og skal fungere som et styringsredskab til at fremtidssikre, udvikle og tydeliggøre kulturarven i byen. Udgangspunktet er således den store fortælling om Nyborg – Danmarks Riges Hjerte, og planens mission er at fremdrage de vigtige kulturmiljøer, bygninger, forløb og fortællinger, der er særlig relevante i forhold hertil.

Herregårdene ligger tæt med prægtige eksempler fra bl.a. renæssancen, heriblandt Fyns største herregård, Holckenhavn, samt Ørbæklunde og Juulskov. I 1616 blev Holckenhavn købt af Ellen Marsvin, Christian 4.s svigermor, som opførte nye fløje, men særlig interessant et kapel, indviet i 1637. Her er bevaret et sjældent og rigt træskærerarbejde i den særlige bruskbarokstil. I dag er Holckenhavn Slot et eksklusivt venue for bryllupper og internationale gæster.

Nyborg kommunes andre kirker fordeler sig jævnt i området, bl.a. finder man i den sydlige del af kommunen en af landets få landsbykirker fra renæssancen, Svindinge Kirke, opført 1571-78. I kirkerne Ellinge og Kullerup findes to af de baldakinaltertavler fra ca. år 1600, som findes i flere kirker på Østfyn. Vor Frue Kirke i Nyborg er grundlagt af Dr. Margrete I i anledning af hendes store bedrift med at få samlet Norden i Kalmar Unionen i 1397.

Områdets skulpturer, hvoraf flere stammer fra årtusindskiftet, er til gengæld nemme at finde. Lidt ældre er den lokale billedhugger Flemming Knudsens Stenblomsten, som siden 1994 har stået uden for Vor Frue Kirke i Nyborg. Ved Villa Gulla (på havnen) står Harvey Martins: Den med fisken. På Dronningens Bastion troner et gammelt vandtårn, der anvendes til kunstudstillinger. Ligeledes har en lokal kunstforening månedlige udstillinger i Anders Draghes Gård, der ligger centralt i gågaden. I 2022 blev en Kunststrategi for Nyborg kommune vedtaget. Den skal især anvendes til at skabe flere attraktive, rekreative offentlige udendørsarealer foruden være med til at udbrede kunsten i det offentlige rum.

Der bliver i strategien anbefalet af en pct. af summen på nye anlæg skal anvendes til kunst.
I øjeblikket er Nyborg Kommune ved at etablere en Folkepark bag Destilleri Nyborg. Flere interessenter i civilsamfundet har været involveret i beskrivelse af indhold og praktik for området, heriblandt De grønne Piloter, Kulturhuset Bastionen, erhvervslivet, Nyborg Voldspil, NGI&F samt spejderne m.fl.

Kulturelle forhold

Nyborg Kommune er et aktivt forum for frivillige foreninger. Kommunen har ca. 233 frivillige foreninger og et samlingspunkt i Frivilligcenter Nyborg, der foruden at servicere kommunens foreninger også arbejder med temaer som fællesskab og borgerinddragelse. I øjeblikket er kommunen ved at formulere en Civilsamfundsstrategi, der skal sætte retningen for, hvordan man i Nyborg Kommune ønsker at involvere kommunens borgere mere aktivt i det lokale samfund samt bekæmpe ensomhed.

Siden 2015 har Nyborg haft sit eget folkemøde: Nyborg Folkemøde – sammen om Nyborg kommune. Det er et initiativ skabt af lokale borgere med et borgerbudget fra Nyborg Kommune. Nyborg Folkemøde foregår hvert andet år og skaber en platform for borgere og politikere til at mødes om kommunens muligheder og udfordringer.

I centerbyen Ørbæk løber Fyns største marked af stablen én gang om året. Det oprindelige traditionelle landbrugsmarked blev etableret i 1900. Den mere moderne version blev udviklet i 1980 og tæller i dag 350 boder. Hele Ørbæk by og oplands borgere er aktive frivillige til markedet.

I 2022 var Nyborg by målby ved Grand Depart ved Tour de France. Her var over 1000 frivillige sammen med foreninger, erhvervs- og handelsliv og kommunen involveret i afvikling af et af de største arrangementer, der nogensinde har været i Danmark.

I 2023 arbejder alle i kommunen videre med i fællesskab at arrangere den lokale etape af Royal Run. Musiklivet under SAMMUS i Nyborg Kommune er meget aktivt. Blandt andet samarbejder den kommunale musikskole (med 448 elever i 2021) med MusicalTalentSkolen og ungdomsskolen. MusicalTalentSkolen har allerede i sin korte levetid leveret adskillige talenter til den professionelle scenekunst. Foreningen Muzirkus, der har 50-års jubilæum i 2024, har skabt professionelle musikere som Niels Harboe, Saybia og Signe Svendsen.

Derudover har Balletskolen Village Ballet, der har eksisteret siden 1998, danset som opvarmning til Den kgl. Ballets Sommerballet i Nyborg og for Dronning Margrethe II ved hendes besøg i byen i 2019.

Nyborg Idræts- og Fritidscenter er netop ved at afslutte en gennemgribende ombygning og renovering. Centeret indeholder bl.a. svømme-/badeland, flere idrætssale samt et motionscenter. Derudover har kommunens borgere adgang til yderligere fire store idrætshaller i kommunen. Ørbæk Midtpunkt indeholder foruden idrætsfaciliteter også en afdeling af Nyborg Bibliotek. Ullerslev Multihal er bygget sammen med byens skole og indeholder også en afdeling af Nyborg Bibliotek. Desuden bidrager de to store idrætsforeninger Vinding Boldklub og NGI&F cirkulært til kommunens kultur- og fritidsliv ved at arrangere koncerter og tyrolerfest samt deltage i de store begivenheder med frivillig arbejdskraft. Af øvrige sportsforeninger er det værd at nævne Nyborg Roklub, som blev etableret i 1907 og Nyborg Sejlforening, der blev etableret i 1895 og er stadig velfungerende foreninger.

I alt er der 153 idrætsforeninger i Nyborg Kommune, som er organiseret under DIF, DGI eller Dansk Firmaidrætsforbund. Der er tilsammen 14.673 foreningsaktive borgere, hvoraf flere borgere kan være aktive i foreninger under hver af de tre organisationer.

Tabel 13. Antal foreninger og foreningsmedlemmer i Nyborg kommune, 2021

	Foreninger	Medlemmer
I alt	153	14.673
DIF - Danmarks Idrætsforbund	63	10.033
DGI	53	10.929
Dansk Firmaidrætsforbund	2	567

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 14. Idrætsfaciliteter i Nyborg kommune, 2022

	2022
Fodboldanlæg	12
Store idrætshaller 800 m^2 og derover	10
Idrætslokaler/sale (under 300 m^2)	10
Skydeanlæg	8
Fitnesscentre	6
Rideanlæg	4
Tennisanlæg, udendørs	4
Små idrætshaller (300-799 m^2)	3
Atletikanlæg	2
Padelcentre	2
Golfanlæg	1
Svømmeanlæg	1
Tennishaller	1
Skatefaciliteter	1

Kilde: Danmarks Statistik

I tabellen nedenfor er givet nogle eksempler på kunst- og kulturtilbud i Nyborg Kommune (vær opmærksom på at listen er ikke fuldt dækkende)

Tabel 15. Udvalgte eksempler på kunst- og kulturtilbud i Nyborg kommune

Seværdigheder	Beskrivelse
Bastionen Nyborg	Nyborgs teater- og kulturhus. Afholder koncerter, teater foredrag mv.
Nyborg voldsspil	Danmarks ældste friluftsteater
Nyborg slot/museum	Pt. lukket – afventer tilladelse til at forsætte projekt
Nyborg bibliotek	Holder forskellige arrangementer fx jul på Nyborg bibliotek, læsekreds og børneteater
Ørbæk Marked	Marked og folkefest anden weekend i juli.
Danehof	Historisk tradition, der strækker sig tilbage til Middelalderen. Middelaldermarked i den historiske bymidte.
Anders Draghes Gård	Diverse kunstudstillinger
Nyborg Vold	Vandring på voldanlægget, hvor man kan se kanoner, vandtårn og Landport
Kino Vino	Den lokale biograf Kino Vino er foruden at være biograf også arena for koncerter, foredrag og erhvervsarrangementer.
Festivaler	Jul i den gamle Kongeby – Torvet i Nyborg forvandles til et smukt julelandskab, hvor man kan julehygge, gå på opdagelse i boderne, besøge skihytten og få gløgg og gullasch-suppe eller man kan gå videre ud i byen og besøge Borgmestergården, der også skaber julestemning som i gamle dage. Norden i Nyborg – en hyldest til nordisk kulturliv; mad, kunst, litteratur, debatter, teater m.m. Kildemose Festival – Musikfestival i Refsvindinge

Faaborg-Midtfyn kommune

Kunstnergruppen Fynboernes landskabsmalerier prægede dansk maleri fra 1880'erne og 30 år frem. I Grønnegade i Faaborg ligger det statsanerkendte Faaborg Museum fra 1915, der udelukkende præsenterer deres kunstværker. Øhavsmuseet i Faaborg er også statsanerkendt og har fokus på landskabernes og købstadens kulturarv.

Faaborg-Midtfyn Kommune har som mål at udvikle kunsten i fx Billedkunstrådet, der arbejder for at fremme kunsten i det offentlige rum i kommunen. Projektet Den Kulturelle Rygsæk har siden 2017-18 tilbudt alle skolebørn i kommunen mulighed for at opleve kunst og kultur, ligesom den selvejende institution Faaborg Børnebilledskole siden 1983 har tilbudt professionel undervisning der, hvor børnene befinder sig.

Faaborg-Midtfyn Kommune har siden 2003 sammen med otte andre fynske kommuner samarbejdet i den regionale fond FilmFyn, som har adresse i Faaborg. Fonden ikke blot støtter og investerer i forskellige filmtyper, men sikrer med uddannelse af unge i kommunen, at filmkulturen forankres i Fyns ungdom.

Faaborg-Midtfyn er geografisk en stor kommune, hvor kirker, præstegårde og herregårde breder sig. Der er 40 kirker, heriblandt Fyns eneste rundkirke og største landsbykirke, Horne Kirke. Bramstrup, Brahetrolleborg, Arreskov, Lundegård og Hvedholm er navne på blot nogle af de næsten 30 herregårde, der ligger i området.

En af Danmarks største komponister, Carl Nielsen, blev født i Sortelung nær Nørre Lyndelse i 1865. Hans musikalske betydning er hædret i bl.a. Nørre Lyndelse, hvor hans hustru Anne Marie Carl Nielsens bronzefigur Fløjtespilleren findes. Carl Nielsens barndomshjem er i dag museum under Odense Bys Museer. Billedhuggeren Keld Moseholm, der i mange år har boet på Horne Land, har ligeledes skulpturer stående flere steder i kommunen.

I Faaborg-Midtfyn Kommune er der flere kor, der siden 2014 i fællesskab har arbejdet for Faaborg Korfestival. Desuden er her symfoniorkester, musikskole og spillesteder, fx Foderstoffen i Rudme, med koncerter i alle genrer fra klassisk til pop. På Egeskov Slot afholdes Heartland Festival med et varieret musikprogram, som favner nogle af tidens mest moderne og banebrydende kunstnere. Mange unge er desuden aktive i musikskolen, hvor 1.099 musikskoleelever i 2021 udvikler deres talenter inden for en bred vifte af kunstarter som musik, animationsfilm, ballet, billedkunst m.m. I april 2023 er der planlagt en ny type festival i Faaborg – en garnfestival (Knitting By the Sea).

I alt er der 144 idrætsforeninger i Faaborg-Midtfyn Kommune, som er organiseret under DIF, DGI eller Dansk Firmaidrætsforbund. Der er tilsammen 21.376 foreningsaktive borgere, hvoraf flere borgere kan være aktive i foreninger under hver af de tre organisationer.

Tabel 16. Antal foreninger og foreningsmedlemmer i Faaborg-Midtfyn kommune, 2021

	Foreninger	Medlemmer
I alt	201	21.376
DIF - Danmarks Idrætsforbund	97	17.194
DGI	102	16.895
Dansk Firmaidrætsforbund	2	267

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 17. Idrætsfaciliteter i Faaborg-Midtfyn kommune, 2022

	2022
Idrætslokaler/sale (under 300 m^2)	31
Fodboldanlæg	26
Store idrætshaller 800 m^2 og derover	25
Fitnesscentre	20
Skydeanlæg	20

Tennisanlæg, udendørs	12
Mountainbikespor	11
Rideanlæg	7
Små idrætshaller (300-799 m²)	6
Orienteringsbaner	6
Atletikanlæg	4
Svømmeanlæg	3
Golfanlæg	2
Skatefaciliteter	2
Padelcentre	2
Tennishaller og Parkouranlæg	2

Kilde: Danmarks Statistik

I tabellen nedenfor er givet nogle eksempler på kunst- og kulturtilbud i Faaborg-Midtfyn kommune (vær opmærksom på at listen er ikke fuldt dækkende).

Tabel 18. Udvalgte eksempler på kunst- og kulturtilbud i Faaborg-Midtfyn kommune

Seværdigheder	Beskrivelse
Termini - kunstbænken ved Ringe Sø	Termini er tænkt som en slags promenade eller belvedere mod søen.
Helios Film- og kulturhus	Biograf, klassiske koncerter, foredrag mv.
Faaborg Museum	Samling af malerier og skulpturer af fynske kunstnere
Øhavsmuseet	Oplevelser og viden om den sydfynske kulturarv og historie
Carl Nielsens barndomshjem	Kulturhistorisk museum om Carl Nielsen
Faaborg Miniby	Historisk og størrelsesmæssig korrekt 1:10 repræsentation af Faaborg by.
Ringe Museum	Lokalt kulturhistorisk museum
Polymeren	Kulturhus i Aarslev - foredrag og aktiviteter for både børn og voksne
Liv i stationen	Drevet af lokale ildsjæle i Ringe - afholder koncerter, kunstudstillinger
Korinth Kulturhus	Drevet af frivillige i Korinth - har bl.a. biograf, teater mv.
Ferritslev Fritidshus	Har både børne- og voksenaktiviteter fx børneteater, børnefilmklub
Skullerodsholm	Tilholdssted for foreninger i Årslev bl.a. mulighed for at tegne og male.
X-huset i Vester Hæsinge	Er et moderne forsamlingshus - afholder også kulturelle aktiviteter
Beretterakadamiet	Forening af professionelle fortællere
Midtfyns Festival	Midtfyns Festivalen ved Dyrskuepladsen i Ringe, som fra 1976 og frem til 2003 dannede ramme for en folkefest, er vækket til live igen fra 2019
Foderstoffen	Musik og spisested - har også revy
Ryslinge Skulpturpark	Natur- og kunstpark
Ådalsscenen	Scene og samlingssted for musik og kultur på Midtfyn
Børneteatret Faaborg-Midtfyn	Teater for børn

Faaborg sommerspil	Forestillinger for både børn og voksne
Midtfyns Amatørscene	Forestillinger for både børn og voksne
Biblioteker i Faaborg, Ringe, Årslev og Brobyværk	Tilbyder forfatterskole, foredrag, udstillinger, kreative værksteder, teaterforestillinger
Egeskov Slot	Byder på et væld af aktiviteter og events som fx festivalen Heartland og Luminis
Avernax	All inclusive festival
Gærup Skolemuseum	Gærup Skole blev bygget i 1783 som den første af "De Reventlowske Skoler" og dermed den første moderne folkeskole i Danmark.

C7. Bæredygtig udvikling og grøn omstilling, herunder vedvarende energi

Bæredygtighed kan ses som et udtryk for en teknologis eller en kulturs slid på naturgrundlaget. For at efterkomme samfundets og borgernes behov og udfoldelsestrang i nutiden, og samtidig tage vare på de naturlige økosystemer, er der behov for en bæredygtig udvikling.[19]

Temperaturen i atmosfæren og havet er steget, og når temperaturerne ændrer sig, kan det få betydning for flora og fauna, fx forsvinder nogle arter, mens andre arter kommer til. Der vil også være behov for at tilpasse landbrugets afgrødevalg, hvilket allerede foregår, fx er arealet med majs til fodring steget i Danmark i de seneste ti år. Ændring mellem 1981-2010 og fremtidsperioden 2071-2100 i middelvandstand (cm) ses af Figur 12. opgjort pr. kyststrækning.

Figur 12. Ændring mellem 1981-2010 og fremtidsperioden 2071-2100 i middelvandstand (cm)

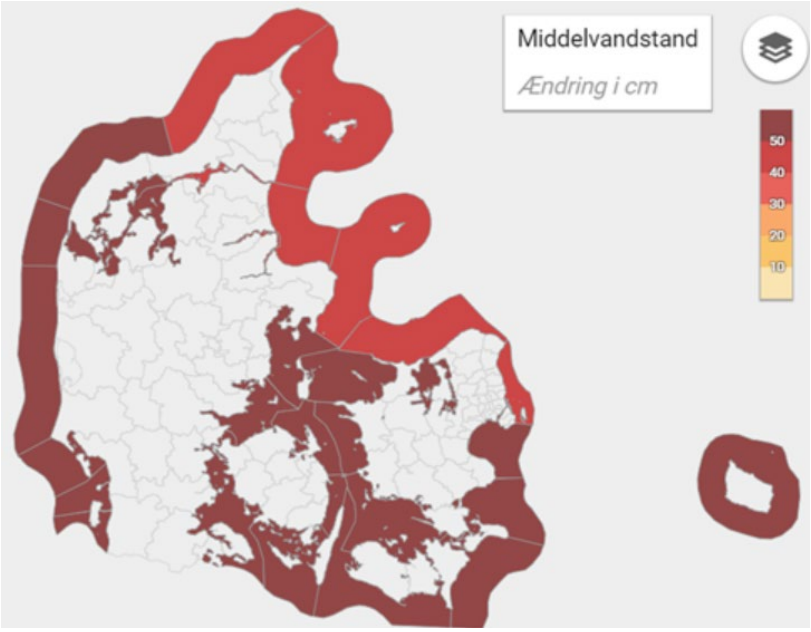

Kilde: Klimaatlas.dk

[19] https://baeredygtighed.dtu.dk/hvad-er-baeredygtighed

Det fremgår af figur 12., at vandet stiger mindst i Nordjylland og mest i det sydvestlige Jylland, mens vandstanden omkring Fyn vil stige med mere end 50 cm. i perioden frem til år 2100, og der vil være behov for kystsikring af kystlinjen for SØM kommunerne.

Vandstigningsprognoser har fået Svendborg Kommune til at undersøge vandstigningsperspektiver og udarbejde en strategi for prioriterede indsatser[20]. Det vedrører bl.a. sikring af samfunds kritisk infrastruktur og funktionsvigtige bygninger som sygehuse, ligesom strategien omfatter såvel byer og landområder og bygger på et tæt samarbejde med private lodsejere.

Tilsvarende har Nyborg Kommune udarbejdet en risikostyringsplan for oversvømmelse. Landhævningen for Nyborg er 0,1 cm/år (DTU). Det betyder en landhævning på 4,8 cm i 2065 og en landhævning i 2115 på 9,8 cm. Klimaændringerne medfører øget fare for oversvømmelse fra hav og vandløb pga. større stormflodsvandstande og større mængder nedbør.

Nyborg Kommune har udarbejdet en plan, der både rummer forebyggende indsatser, beskyttende indsatser samt beredskabsmæssige tiltag som følge af oversvømmelser. Derudover er der i kommunalplanen udpeget områder, der kan udsættes for oversvømmelse, og der indarbejdes retningslinjer om afværgeforanstaltninger mod oversvømmelse ved planlægning af byudvikling, særlige tekniske anlæg og ændret arealanvendelse. I Nyborg Kommune arbejdes der desuden på at tiltrække CleanTech virksomheder. Fortum Waste Solution er en af de helt store virksomheder i branchen. Herudover etableres Elysium Nordic i Nyborg Kommune, som forarbejder genanvendt gummi. Endelig arbejder Nyborg Kommune tæt sammen med foreningerne VINK og De grønne Piloter om bæredygtig udvikling.

Faaborg-Midtfyn Kommune er ligeledes begyndt arbejdet med klimatilpasning. Ved byggemodning og lokalplanlægning arbejder kommunen ud fra forventninger om øgede vandmængder. Faaborg-Midtfyn Kommune er gået over til at arbejde med tostrengede afløbsledninger i stedet for enstrengede, benytter gældende retningslinjer for regnhændelser, og kommunen tilpasser dimensionering af rør, bassiner og afløb efter disse.

Vandstanden i Faaborg by har i det daglige et beskedent udsving på ca. +/- 0,2 meter i gennemsnit som følge af tidevandet. Ifølge Kystdirektoratets Højvandsstatistik forventes vandstanden at stige med ca. 0,5 m om 10 år, og ved stormflod kan vandstanden stige til kritisk niveau, hvorfor der er udarbejdet stormflodsberedskab for Faaborg Havn.

Kommunalbestyrelsen i Faaborg-Midtfyn Kommune vil fremme sine mål gennem administration af kommuneplanens retningslinjer om klimatilpasning og ved at indarbejde klimahensyn i nye beredskabsplaner, lokalplaner og andre planer, hvor det er relevant, samt ved gennemførelse af spildevandsprojekter og fremtidig spildevandsplanlægning.

[20] https://www.svendborg.dk/sites/default/files/acadre/Files_2142_3278738/bilag_1_-_klimatilpasningsplan-2014-udkasttilmkt.docx.pdf

De kommende års klimaændringer og klimalovens (2020) mål om, at Danmark i 2030 skal have 70 pct. mindre CO^2-udslip end i 1990, og at vi i 2050 skal være klimaneutrale, kommer også i høj grad til at påvirke såvel indbyggere som erhvervslivet i kommunerne. Derfor har SØM bestyrelsen besluttet at vægte bæredygtig omstilling i alle indsatsområder og aktiviteter i programperioden 2023-27 (jf. senere beskrivelse i afsnit F). LAG SØM har i udformningen af strategiens temaer lagt vægt på at trække linjer til både de kommunale, regionale og statslige strategier.

Udviklingsstrategien skal understøtte de dele af kommunernes mål, som bl.a. omhandler følgende:

- → Bæredygtig turisme
- → Øge anvendelsen af bæredygtige produkter
- → Øge sammenhængende naturområder
- → Udvikling af landsbyklynger
- → Flere grønne arealer/natur i byerne
- → Bidrage til omstilling af fossile energiformer til grøn energi

Udviklingsstrategien kan bl.a. understøtte lokale fællesskaber, der går sammen omkring udvikling af grøn energiforsyning, samarbejde mellem virksomheder omkring affalds-genbrug osv.

C8. Evt. særlige stedbundne ressourcer som forekommer vigtige for området

For SØM kommunerne udgør naturen en vigtig ressource, herunder kommunernes samlede kystlinje på 361 km, i forhold til både bosætning af nye tilflyttere samt tilflytning og etablering af virksomheder inden for bl.a. fødevareproduktion og turisme m.m. Ligeledes er fx de små havnemiljøer, som findes i rigt antal kysten rundt og de mange herregårde vigtige stedbundne ressourcer.

Lundeborg Havn (foto: Dorthe Toudal Simonsen)

D. Vurdering af de vigtigste lokale udfordringer og potentialer baseret på SWOT-analyse

D1. SWOT

STYRKER	SVAGHEDER
→ Unikke naturressourcer (Øhavet) i forhold til turisme og bosætning → Mange dygtige fødevareproducenter med et stærkt netværk → En arbejdsstyrke med stor andel med erhvervsfaglig uddannelse → Unikke kulturhistoriske ressourcer ift. turisme og bosætning → Mange uddannelsesmuligheder → Gode aktiviteter, faciliteter og uddannelsesmuligheder omkring film- og tv-produktion → Stærk uddannelses- og erhvervskultur inden for det maritime område → God infrastruktur (veje og togforbindelse) → Stærk landbrugssektor → Stærk skolekultur → Liv i landdistrikterne → Stærk frivillighedskultur → Mange kreative iværksættere → Relativt billige boliger → Den 361 km lange, samlede kystlinje	→ Vigende befolkningstal → Uhensigtsmæssig befolkningspyramide: lavt fødselstal, stor fraflytning af unge. Stor andel af ældre og mange på overførselsindkomst – høj forsørgerbrøk. → For lille andel med lang videregående uddannelse i arbejdsstyrken – især lang teknisk videregående uddannelse → Tabte arbejdspladser, især dem der matcher uddannelsesniveauet (ufaglærte) → Områder i landdistrikterne med dårlig bredbånds- og mobildækning. → I nogle lokalområder er der store udfordringer ift. offentlig transport
MULIGHEDER	**TRUSLER**
→ Udnytte turismepotentialet langt bedre, især inden for natur- og kystturisme, outdooraktiviteter, filmturisme, erhvervsturisme og fødevareturisme → Gøre de natur- og kulturhistoriske værdier mere alment tilgængelige gennem samarbejde med lodsejere → Styrke det i forvejen blomstrende kulturliv mhp. at tiltrække flere veluddannede tilflyttere og skabe kulturarbejdspladser → Udnytte den gode infrastruktur og de lave huspriser til at tiltrække flere pendlertilflyttere → Udnytte den eksisterende maritime kultur til at skabe yderligere vækst i maritime virksomheder → Udnytte den eksisterende stærke landbrugssektor og det stærke fødevarenetværk til at skabe flere arbejdspladser inden for produktion og salg af lokale fødevarer → Udnytte en spirende interesse for at flytte på landet til at skabe mere vækst og bedre rammevilkår i landsbyerne	→ At den generelle affolkning og demografiske skævvridning fortsætter (forsørgerbrøken øges) → At tendensen til mangel på uddannet arbejdskraft fortsætter og bliver en flaskehals i udviklingen → Yderligere centralisering af offentlige og private servicefaciliteter fra land til by → At der ikke sker en balanceret brug af naturen, der sikrer hensyntagen til de unikke naturressourcer området besidder.

D2. Udfordringer og udviklingsbehov

LAG SØM bestyrelsen har vægtet indsatser, som søger løsninger på følgende udfordringer:

- → Virksomheder i området oplever udfordringer med at rekruttere arbejdskraft
- → Vigende og aldrende befolkningssammensætning i de mindre byer og på landet
- → En smal turismesæson og udfordringer med overnatningskapacitet
- → Mange unge søger væk fra området for at uddanne sig og bosætter sig fast i de større byer
- → Der er et stort behov for at fremme bæredygtig udvikling – både i områdets virksomheder og forbrugs- og adfærdsmønstre blandt indbyggerne.

LAG SØM har i de forudgående programperioder støttet en bred vifte af indsatser – både erhvervsfremmetiltag, rammer for kultur- og naturberigende oplevelser, samt tiltag der har styrket tilflytning og bosætningen af nye borgere. Disse indsatstyper er også centrale for programperioden 2023-27 med vægt på at styrke følgende potentialer:

- → Tiltrække arbejdskraft til de lokale virksomheder, herunder støtte bosætning af borgere med vigtige erhvervskompetencegivende (videregående) uddannelser
- → Styrke erhvervsudviklingen i landdistrikterne ved etablering og videreudvikling af mindre virksomheder
- → Brede turismesæsonen ud til hele året
- → Skabe attraktive kultur- og fritids- og fødevareoplevelser for såvel indbyggere som turister
- → Gøre området attraktivt for unge, både unge som bliver i området, men også gøre det attraktivt for unge af vende retur efter endt uddannelse.
- → Støtte grønne og miljøbæredygtige teknologier og produktionsformer i områdets virksomheder og støtte borgerne i mere miljø-bæredygtige leveformer.
- → Understøtte internationale og nationale klimamål gennem lokale bæredygtige indsatser i virksomheder og borgerdrevne initiativer
- → Styrke samarbejdsprojekter med LAG MANK, så det samlet styrker de to LAG-områder i forhold til udvikling af erhverv og rammevilkår for god bosætning.

E. Udviklingsstrategiens vision

LAG SØMs **mission** er at gøre det endnu mere attraktivt at leve, arbejde og besøge Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner.

LAG SØMs **vision** er, at vi i 2027 bidrager med et mere bæredygtigt liv i vores område.

Teknikbane, Gåsebjergsand (foto: Dorthe Toudal Simonsen)

F. Udviklingsstrategiens indsatsområder og mål

F1. Indsatsområder

På baggrund af analysen, drøftelser på bestyrelsesniveau samt indkomne ideer blev der udpeget en række temaer som grundlag for inddragelse af partnerskaber igennem en række workshops. Mange lokale borgere og faglige aktører med stor viden og erfaring for inden for de enkelte temaer deltog og samlet pegede de på en lang række fokuspunkter og anbefalinger, som efterfølgende sammen med øvrige input har dannet grundlag for udviklingsstrategiens overordnede strategiske mål. I forbindelse med workshop 5. Fremtidens fællesskaber, herunder ungefællesskaber var Ph.d. Eva Mærsk inviteret til at give et oplæg om bosætning og flyttemønstre i landdistrikterne med særlig fokus på ungegenerationen.

Fokuspunkter og anbefalinger (sammenfatning)

1. Turisme - kultur og natur som attraktion for turister og borgere, herunder partnerskaber på tværs
    - Det er kystlandskabet, der trækker langt hovedparten af til området.
    - Øge synergi mellem kulturtilbud, naturaktiviteter, bespisning og overnatning
    - Kultur og natur understøtter hinanden - koncerter, museer mv. kan være med til at skabe træk for den øvrige turisme udenfor sæson.
    - Øge formidlingen omkring mulighederne på kanten af sæsonen
    - Flere turister i højsæson kræver et større udbud af overnatningsfaciliteter – gerne med herlighedsværdi
    - I forhold til at brede turistsæsonen ud, så lægges der vægt på, at det skal ske med hensyntagen til naturen og de lokale.

2. Fremtidens nye fynske jobs, herunder viden, produktion og services
    - Drone og robotindustrien er fynske fyrtårne centreret omkring Odense. Det giver god mening at have fokus på de understøttende erhverv, som fx udarbejder komponenter, indpakning, software mv.
    - Der er mange underleverandører til ovenstående industri i de fynske landkommuner
    - Netværksdannelse mellem underleverandører og større udviklingsvirksomheder er vigtig
    - LAG funding er vigtig, idet den kan deltage i andre projekttyper end andre udviklingsstøtteordninger
    - Gode rammevilkår for mindre underleverandører vigtigt (faciliteter)

3. Fødevarer, herunder oplevelser, produktion, teknologi og services
    - Potentiale i at skabe helstøbte oplevelser, hvor man kombinerer madoplevelse med kulturoplevelse, naturoplevelse eller lign.
    - Udviklingspotentiale ift. at kigge på det stedsspecifikke/særligt stedbundne – både geografisk og historisk. Hvad karakteriserer bestemte områder – fx hvad betyder bestemte typer af jordbundsforhold, klimaforhold mv. for smagen osv.

- Innovation og bæredygtighed i fødevareproduktion. Potentiale i at tænke mere bæredygtigt fx ved at bruge affaldsprodukter fra hinanden eller anvende lokale råvarer fremfor råvarer, der skal importeres.

4. Grøn omstilling og bæredygtig udvikling
    - Tiltag omkring kontor/produktionsfællesskaber for aktører, der arbejder med bæredygtige løsninger.
    - Realisering af borgerdrevne initiativer vedr. grøn omstilling/energi forsyning mv. forudsætter ekstern understøttelse (koster penge), og samarbejde med kommune, styrelse eller lignende aktør ift. de juridiske aspekter. Der er gode best practise eksempler på Fyn
    - Vær åben overfor borgerdrevne ideer/tiltag – bottom-up projekter har gode muligheder for at lykkedes.

5. Fremtidens fællesskaber, herunder ungefællesskaber
   Fyn er udfordret ift., at de unge flytter mod de store byer (primært Aarhus og København). Der er behov for, at man tænker anderledes og har et andet perspektiv på flytninger. Kommuner og andre aktører har i mange år haft fokus på tilflyttere. Der er i højere grad behov for, at man også kigger på og imødekommer ønsker fra "bliverne". Nogle af de unge, der rejser ud, vil vende tilbage, hvis fortællingen om et godt barne- og ungdomsliv står frisk i erindringen.
    - Prioriter ungdomsmiljøer
    - Giv de unge ansvar – lad dem definere deres behov og ønsker og være drivkraften
    - Hold 'elastik' i de unge, der flytter efter endt ungdomsuddannelse, så de fastholder stedtilknytning
    - Tænk geografisk bredere end landsby og kommune. De unge vender sjældent hjem til samme lokalsamfund, som de er vokset op, men gerne inden for 'frokost/barnepasningsafstand' af forældre og gammelt netværk.
    - Gentænk faciliteter og bygningsmasse, så det gavner fællesskabet – fx flere arbejdsfællesskaber, diverse boligmasse og plads til nye initiativer

jf. også bilag 1: opsamling workshops.

LAG SØM vil skabe **oplevelser for turister og borgere** med vægt på at støtte aktiviteter, som har fokus på at udbrede turistsæsonen til hele året. LAG SØM støtter initiativer gastro-, kultur-, natur- og aktiv turisme og tillige pakkeløsninger inden for nævnte områder. Undersøgelser peger på, at turister i stadig større omfang søger oplevelsespakker med blanding af flere oplevelsestyper og tillige vil have value for money.
LAG SØM ønsker at støtte initiativer som fremmer den bæredygtige og grønne omstilling inden for turisterhvervet. Det handler, som tidligere beskrevet, om vækst i turisterhvervet ved at brede sæsonen ud, men det kan også omfatte affaldshåndtering, nudging og genanvendelse o. lign.

LAG SØM prioriterer **fremtidens nye fynske jobs, herunder netværk og vidensdeling**, og at støtte lokale initiativer, som udspringer af oplagte gode lokale idéer og iværksætterprojekter. Der er stort fokus på initiativer, der retter sig mod fødevarevirksomheder samt supportvirksomheder til filmbranchen. LAG SØM støtter tillige erhvervsinitiativer, som medvirker til bæredygtig udvikling og grøn omstilling i virksomheder, fx bæredygtige teknologier og produktionsformer.

Det kan fx være etablering af virksomheder i nedlagte landbrugsejendomme. Det kan være udvikling af nye, spændende produkter – og gerne produkter, som har fokus på det unikke ved stedet. Udvikling af virksomheder inden for fødevareindustrien – fx mikrobryggerier m.m. Initiativer, hvor styrkelse af den "lokale fortælling" omkring produkternes lokale smag og historie bliver fremhævet, kan også være eksempler på projekter. Ligesom initiativer som fremmer andelstanken, virksomhedernes bæredygtige omstilling og samarbejder mellem virksomheder om fx genbrug af spildprodukter som ressource kan være det.

LAG SØM ønsker at støtte **fremtidens fællesskaber**, herunder initiativer som er drevet af unge og for unge. Målet er, at de unge i området oplever gode ungefællesskaber og miljøer, hvor de sammen kan udvikle fritidstilbud, kulturtilbud eller andre former for oplevelser. Det er LAG SØMs langsigtede mål, at de unge i området bærer og videregiver fortællingen om, at det er godt at være ung i området, hvorved flere unge bliver eller vender retur efter endt uddannelse.

LAG SØM vil desuden støtte initiativer i form af innovative multifunktionelle samlingssteder, herunder coworking og produktionsfællesskaber. Det kan være samlingssteder for erhverv eller samlingssteder for kulturtilbud i lokalområder.

LAG SØM ønsker at støtte initiativer som har som mål at ændre borgernes, herunder turisters, holdninger og adfærd i forhold til forbrug og fællesskaber, som har betydning for den grønne omstilling i området.

Det kan fx være at stille samlingssteder og faciliteter til rådighed for unge, som har et mål om at skabe fx et musik-sted, festival eller "hyggested" for unge. Aktivering af kulturarven i landdistrikterne via samarbejdsprojekter mellem lokale aktører. Borgerdrevne grønne projekter som fx samkørsel til arbejde eller fritids-/kulturtilbud, fællesspisning, organisering af madspild via netværk i lokalområder m.m.

Vi støtter nyskabende projekter og aktiviteter.

F2. Mål

1. **Oplevelser for turister og borgere**
2. **Fremtidens nye fynske jobs, herunder netværk og vidensdeling**
3. **Fremtidens fællesskaber**

Mål 1 figurerer under såvel erhvervsrettede aktiviteter (H1) som under projekter, der forbedrer rammevilkårene i landdistrikterne (H2), idet LAG SØM ser store muligheder for at skabe synergi mellem især outdoor-projekter, der skaber oplevelser for både borgere og turister. For aktiviteterne under de enkelte mål, henviser vi til afsnit H.

F3. Bæredygtig udvikling og grøn omstilling

Klimaet ændrer sig. I løbet af de kommende årtier forventes det, at vi globalt set, vil opleve højere temperaturer, stigende vandstand i havene og mere ekstreme vejrforhold. Klimaændringerne gør, at vi er nødt til at forholde os til en ny virkelighed og leve mere bæredygtigt, så vi efterlader vores område i samme, eller bedre, stand til de kommende generationer.

Kommunerne udarbejder klimatilpasningsplaner, ligeledes arbejder alle kommunerne med fokus på at understøtte borgernes mulighed for at leve et godt og bæredygtigt liv. På Fyn har man som noget nyt mulighed for at uddanne sig inden for klimatilpasning, som er en akademisk overbygning på SDU i Odense. Andre steder i landet er der ligeledes kommet nye uddannelser: I Ålborg kan man snart uddanne sig i bæredygtige byggeprocesser og i København tage sig en akademiuddannelse i naturvejledning.

LAG SØM prioriterer bæredygtig udvikling og grøn omstilling højt. Inden for strategiens tre indsatsområder er der således aktiviteter med vægt på netop disse områder. Vi har bl.a. fokus på den unikke og stedbundne natur, og den måde vi bruger den på, så vi bliver bedre til at passe på den, ligesom vi har styrket fokus på ansvarligt forbrug og produktion.

Brundtland-rapporten 'Vores Fælles Fremtid' definerer bæredygtig udvikling som 'en udvikling, der opfylder de nuværende behov, uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare'[21] Således har LAG SØM bæredygtig udvikling og grøn omstilling som særlig prioriteringskriterium – jf. afsnit G

F4. Social inklusion, kønsligestilling og unge

LAG SØM tilstræber generelt til, at der er en ligelig køns-, alders- og geografisk fordeling i bestyrelsen. LAG SØM har i denne periode vægtet fokus på unge, herunder på unges sociale inklusion, ligesom et vægtet kriterie er relevante mål indenfor FN's 17 Verdensmål[22].

[21] https://baeredygtighed.dtu.dk/hvad-er-baeredygtighed
[22] https://www.verdensmaalene.dk/maal

F5. Samarbejde

LAG SØM vil i den kommende programperiode være meget orienteret mod lokalt, regionalt nationalt og internationalt samarbejde. Bestyrelsen og koordinator vil deltage i relevante konferencer, netværksmøder, søge nye tværfaglige netværk på Fyn m.m., ligesom LAG SØM vil være orienteret mod at hente og dele inspiration og erfaringer om aktiviteter m.m. i hele EU og Danmark. Se yderligere afsnit B2.

LAG SØM og LAG MANK havde i forrige programperiode et godt samarbejde. Dette samarbejde skal styrkes programperioden 2023-27 og fx omfatte faglige temamøder, tæt kontakt mellem koordinatorerne samt støtte til fælles indsatser m.m.

Fundraising Dag Fyn 2022. Et samarbejde mellem Byregion Fyn og de to fynske LAGer (foto: Dorthe Toudal Simonsen)

G. Aktionsgruppens egne prioriteringskriterier

Bolig- og Planstyrelsen har fastsat 9 overordnede prioriteringskriterier, som aktionsgrupperne skal anvende for udvælgelse af projektansøgninger. Disse findes i bilagsmaterialet. Aktionsgruppen har derudover mulighed for selv at udarbejde 1-3 prioriteringskriterier, der kan anvendes ved prioriteringen af indkomne projektansøgninger.

LAG SØM vil i bedømmelse og tildeling af midler til projekter udover de allerede fastsatte prioriteringskriterier vægte følgende:

- → FNs 17 Verdensmål, herunder bæredygtig udvikling og grøn omstilling
- → Børn og unge under 30 år
- → Gældende rammevilkårsprojekter: byer under 3000 indbyggere

Alle prioriteringskriterier vil fremgå af LAGens hjemmeside.

Indvielse, madpakkehus i Vejstrup (foto: Gunnar Landtved)

H. Udviklingsstrategiens målsætninger, mål for indsatsområder og aktiviteter

Det økonomiske grundlag er endnu ikke endeligt udmeldt fra styrelsens side, idet der pt. pågår høring. Derfor baserer nedennævnte tal sig på de oplysninger, der foreligger primo 2023 svarende til 15,5 mio. i projektmidler for perioden 2023-2027.

H1. Erhvervsrettede mål og aktiviteter

Aktiviteterne skal relatere sig til følgende temaer: Job- og vækstskabende erhvervsudvikling, med fokus på: • Etablering og udvikling af mikrovirksomheder og små virksomheder • Fremme af erhvervssamarbejde • Bæredygtig udvikling og grøn omstilling	**Målsætning** Angiv i %, den andel af den tildelte økonomiske ramme til projekter, som påtænkes anvendt til det enkelte indsatsområde.	**Målbare mål (anslået)** LAG SØM har vurderet effekt med udgangspunkt i rapporten 'Evaluering af LAG/LEADER 2014-2018', SDU/Oxford Research [23] Pris pr. fuldtidsjob: omkostningseffektivitet pr. mio. kr.: pristalindeksreguleret jan. 2014 – dec. 2022: 250.000 *116/98,3 = 295.015 kr.
Målsætning for udviklingsstrategiens indsatsområde 1: **Oplevelser for borgere og turister**	35%	18 nye jobs
Aktiviteter: 1. Initiativer, som fremmer kommerciel gastro-, kultur- og naturturisme, herunder pakkesamarbejde 2. Initiativer, som fremmer bæredygtig turisme		
Målsætning for udviklingsstrategiens indsatsområde 2: **Fremtidens nye fynske jobs, herunder netværk og vidensdeling**	30%	16 nye jobs
Aktiviteter: 1. Initiativer, som fremmer lokal fødevareproduktion 2. Erhverv og services som understøtter filmindustrien, herunder underleverandører til film 3. Den gode idé inden for viden, teknologi, produktion og services i mindre virksomheder		
Total for alle delmål under erhverv	65%	34 nye jobs

[23] https://livogland.dk/Media/637913033454603956/lag_evaluering_kort_og_gis_materiale.pdf

H2. Mål og aktiviteter, der forbedrer rammevilkårene for udvikling af landdistrikterne

Aktiviteterne skal relatere sig til følgende temaer: • Basale servicefaciliteter • Fornyelse i landsbyer • Kultur- og foreningslivet • Bæredygtig udvikling og grøn omstilling	**Målsætning** Angiv i %, den andel af den tildelte økonomiske ramme til projekter, som påtænkes anvendt til det enkelte indsatsområde.	**Målbare mål (anslået)** LAG SØM har vurderet effekt med udgangspunkt i gennemsnitlige tilsagn til rammevilkårsprojekter i seneste periode – og tilsvarende pristalindeksreguleret: 240.000*116/98,3=283.214
Målsætning for udviklingsstrategiens indsatsområde 1: **Oplevelser for borgere og turister**	15%	8 faciliteter
Aktiviteter: 1. Faciliteter, som understøtter outdoor-aktiviteter		
Målsætning for udviklingsstrategiens indsatsområde 2: **Fremtidens fællesskaber**	20%	10 faciliteter/initiativer
Aktiviteter: 1. Initiativer, hvor unge skaber fællesskaber for og med unge 2. Innovative multifunktionelle samlingssteder, herunder coworking og produktionsfællesskaber 3. Borgerdrevne initiativer som fx fremmer vidensdeling om grøn omstilling		
Total for delmål under rammevilkår	35%	18 faciliteter/initiativer

Bilag

Bilagsoversigt

- Bilag 1: Opsamling fra workshops ved LG Insights
- Bilag 2: Prioriteringskriterier fastsat af Bolig- og Planstyrelsen
- Bilag 3: Dokumentation for at udviklingsstrategien har været i høring hos Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn Kommuner
- Bilag 4: Dokumentation for at udviklingsstrategien har været i høring hos Region Syddanmark
- Bilag 5: Dokumentation for udsendelse til medlemmer samt godkendelse

Forsidefoto: Dorthe Toudal Simonsen

Finansieret af
Den Europæiske Union

Fokuspunkter og anbefalinger – workshop 1 vedrørende ” "Turisme - kultur og natur som attraktion for turister og borgere, herunder partnerskaber på tværs".:

1. Der mangler faciliteter ift. bespisning (restauranter, caféer mv.) især udenfor sæsonen, men nogle steder også hele året. Problematikken varierer ift. om vi kigger på overnattende turister eller turister, der gør brug af vandrestier, cykelruter mv. I forhold til turister, der gør brug af vandrestier, cykelruter mv. er det en udfordring hele året. Her mangler der ligeledes toiletfaciliteter, vandposter mv.
   En forudsætning for at udbuddet kan øges er, at der er tilstrækkeligt med turister en større del af året. Der tales derfor om at brede sæsonen ud. Man har på skuldrene af højsæsonen fortsat adgang til kultur- eller naturprodukt. Der foreslås bl.a. følgende:
   - Øge synergi mellem kulturtilbud, naturaktiviteter og bespisning, så man i højere grad tilbyder samlede pakker, der tager hensyn til, hvor er gæsterne henne og hvornår.
   - Huske at kultur og natur understøtter hinanden, så koncerter, museer mv. kan være med til at skabe træk for den øvrige turisme udenfor sæson.
   - Udarbejde et årshjul, så man får turister hele året – beskrivelse af, hvad kan man i februar, juni osv.
   - Øge formidlingen omkring mulighederne på kanten af sæsonen
   - I forhold til at brede turistsæsonen ud, så lægges der vægt på, at det skal ske med hensyntagen til naturen og de lokale. Der er bl.a. behov for en overordnet strategi omkring hvilke områder kan bære flere turister. Ligesom der er behov for at synliggøre regler for, hvordan man opholder sig i naturen.

2. Hvis der skal flere turister til i højsæsonen, så er der også et behov for flere overnatningsmuligheder. Det foreslås, at man bl.a.:
   - Gør brug af funktionstømte landbrugsbygninger ligesom man har gjort i England, som fx kunne bruges til gårdferie, B&B eller lignende.
   - Bruger husbåde ligesom i England.
   - Øger samarbejdet mellem fx kulturtilbud og overnatning, så kulturoplevelserne kan være med til at trække turister til udenfor sæsonen.

3. Evt. øge det maritime mere og have større fokus på at komme ud på vandet/flere oplevelser på vand. Undersøgelser viser, at det i høj grad er kysten, der er med til at tiltrække turister. Det er dog vigtigt, at der også tages hensyn til, at havnene skal kunne rumme det – evt. ved at sprede sæsonen ud.

4. Skabelse af fora, hvor folk samles, fordi partnerskaberne kan være svære at forudsige. Der kan være et potentiale ift. at etablere nogle fora, hvor man krydser natur og kulturfolk omkring nyt samarbejde.

5. Øge fokus på bæredygtighed hos turistvirksomheder, da det forventes at spille større og større rolle i turisternes valg af aktivitet, overnatning mv.

Fokuspunkter og anbefalinger – workshop 2 vedrørende "Fremtidens nye fynske jobs, herunder viden, produktion og services".:

1. Frem for fokus på robot- og droneindustrien, så vurderes det af flere deltagere evt. at give mere mening, at LAG’erne støtter de understøttende erhverv, som fx udarbejder komponenter, indpakning, software mv. og derved servicerer robot- og droneindustrien. Der gives midler til robot- og droneindustrien fra mange sider. Understøttende virksomheder vil have brug for investeringer og kompetenceløft for at kunne kvalificere sig til at blive (under-)leverandører til robot- og dronevirksomheder, men de har sværere ved selv at søge midler bl.a. fordi der ikke er tale om innovation mv.

2. Fokus på samarbejdet og netværk mellem robot- og droneindustrien samt de understøttende virksomheder. Interesse for både virksomheder (og kommuner) i at få leverandører tættere på.

3. Brug for at understøtte virksomhederne med at afsøge mulighederne ift. koblingen med små rådgivningsvirksomheder, It-virksomheder i det lokale. Gælder på tværs af brancher.

4. Evt. potentiale i autodidakt oplæring af medarbejdere, så manglen på arbejdskraft kan reduceres.

5. Muligheden for at kunne støtte anlægsinvesteringer (kan både være maskiner, software mv.) bør fastholdes. Enighed om blandt flere af deltagerne, at anlægsinvesteringerne er vigtige og muligheden for støtte til anlægsinvesteringer er noget af dét, der adskiller LAG fra øvrige puljer, fonde mv.

6. Herudover tales der om, at det også er en styrke, at LAG i modsætning til fx Innovationsfonden kan støtte udviklingstimer (så længe det ikke er ejeren, der står for udvikling), men hvis det er eksterne eller øvrige medarbejdere kan LAG støtte. Giver mulighed for, at virksomheder kan "låne" en erfaren person fra andre virksomheder eller en tidligere ansat eller lignende, som kan tage dem i hånden og dele ud af erfaring. LAG midler kunne fx også bruges til at skabe et korps af rådgivere med en bestemt profil, som LAG kunne vælge fx eksport.

Fokuspunkter og anbefalinger – workshop 3 vedrørende "Fødevarer, herunder oplevelser, produktion, teknologi og services ":

1. Øget fokus på tilgængelighed og synlighed fx via gårdbutikker, store markeder osv. Det vurderes svært at få folk til at rejse rundt og besøge producenter pga. tilgængelighed (kun relevant bestemte sæsoner, svært at komme til, mange producenter er hobby- eller nichevirksomheder mv.). Alternativt skal man øge tilgængeligheden fx via app eller lign., hvor man kan se, hvornår det giver mening at besøge rapsmark eller lign./hvad er relevant i bestemte perioder.

2. Fortsat potentiale i at skabe helstøbte oplevelser, hvor man kombinerer madoplevelse med kulturoplevelse, naturoplevelse eller lign.

3. Udviklingspotentiale ift. at kigge på det stedsspecifikke/særligt stedbundne – både geografisk og historisk. Hvad karakteriserer bestemte områder – fx hvad betyder bestemte typer af jordbundsforhold, klimaforhold mv. for smagen osv. Det er ikke længere tilstrækkeligt at profilere sig på brugen af lokale råvarer.

4. Der mangler et videnscenter, som kan samle de erfaringer der er, og som pt. går i mange forskellige retninger. Der er rigtig mange aktører, som gerne vil det samme og ser samme potentiale og vil tiltrække de samme turister, men arbejder ikke sammen om det.

5. Potentiale i at tænke mere bæredygtigt fx ved at bruge affaldsprodukter fra hinanden eller anvende lokale råvarer fremfor råvarer, der skal importeres (fx marcipan af kikærter frem for mandler). Potentiale kan understøttes ved at skabe forum/videnscenter, hvor producenter kan møde hinanden.

Fokuspunkter og anbefalinger – workshop 4 vedrørende "Fremtidens Fællesskaber, herunder ungefællesskaber":

1. Fyn er udfordret ift., at de unge flytter mod de store byer (primært Aarhus og København). Der er behov for, at man tænker anderledes og har et andet perspektiv på flytninger. Kommuner og andre aktører har i mange år haft fokus på tilflyttere (at få "flyttere" til at vende tilbage). Der er i højere grad behov for, at man kigger på og imødekommer ønsker fra "bliverne". Nogle af de unge, der rejser ud, vil vende tilbage, og dét der er afgørende for, om de unge vender tilbage er bl.a. oplevelsen af fællesskabet (et godt ungdomsliv og

en god fortælling om deres ungdomsliv) inden de flyttede samt deres stedtilknytning (vigtigt med ”elastisk stedtilknytning – hvor man holder ”elastik” i de unge, mens de flytter væk). I workshoppen deltog flere, som kunne genkende billedet af ”blivere” og ”flyttere” samt manglende imødekommenhed fra kommunen ift. ”blivere”. ”Bliverne” føler sig ofte glemt og ikke værdsat, hvilket er en udfordring, fordi de skal bidrage til fællesskab, som udgør tiltrækningskraft. I forhold til at skabe stedtilknytning anbefales:

- Ringkøbing-Skjern sender unge farvel og på gensyn brev samt fastholder netværk med de unge, der er flyttet ud, bl.a. via netværk. Kommunen går med på præmis om, at de unge skal sendes godt afsted og så skal man trække dem tilbage, når de er færdige med deres uddannelse, og når de pga. fx stiftelse af familie mv., ser mere positivt på de ting kommunen kan tilbyde.
- Netværk for lokale i de større byer (”ambassader”) – kan både være netværk, sponsorater til håndboldhold eller fodboldhold mv. Det handler om at skabe fællesskab og understøtte relationer mellem ”flyttere” fra samme by.
- Gøre det mere attraktivt for ”bliverne” at være i kommunen fx ved at understøtte ildsjæle i forhold til kultursteder, væresteder mv., som gør det mere attraktivt at være ung.
- Skab et godt ungemiljø via kultursteder, væresteder, foreningsliv mv.
- Pulje ressourcerne i forhold til bosætning – fx ved at tænke på tværs af Fyn, da nogle af de unge ikke vil komme tilbage til by, men de vil komme tilbage til region, og derved stadig kunne bidrage til at understøtte fællesskab i byen.

I forhold til understøttelse af fællesskab blandt unge oplever nogle af deltagerne bl.a., at transportmuligheder udfordrer.

2. Skabelsen af godt ungemiljø inden de unge flytter væk. Der peges af deltagerne på følgende anbefalinger ift. gode ungemiljøer:
   - Skab rum, der er de unges rum, som de har lov til at skabe og som er deres fristed.
   - Skab mulighed for, at de unge kan lære af andre unge og bidrag til de unges skabelse af fællesskaber fx ved at give dem inspiration udefra (fx har landsbyen Gudme stor succes med skabelsen af ungemiljøer)
   - De unge skal udgøre drivkræften – kommunen kan fx understøtte frem for at igangsætte
   - Stil en sparringspartner til rådighed for de unge (fx i kommunen). Det virker godt med en sparringspartner, som de unge kan spejle sig i.

3. Brug af eksisterende bygninger til flere formål fx fælles arbejdssteder/coworking, kulturaktiviteter mv., som kan understøtte lokalsamfundene. Det kan fx være tidligere skoler, forsamlingshuse mv.
   - Der opleves stigende efterspørgsel efter arbejdsfællesskaber evt. med muligheder for satellit steder andre steder.
   - Tænke i at gøre fx sommehus ejere til flexbolig ejere ved fx at give dem mulighed for at arbejde i området via arbejdsfællesskaber. Herved understøtter man liv i landdistrikterne en større del af året.

4. Bofællesskaber/bosætning
   - Ældre, som har boet i parcelhuse i landdistrikter, vil i stigende grad gerne bo i landdistrikterne frem for ind til byerne. Det skaber øget behov for mindre boliger/andelsboliger mv.

<u>Fokuspunkter og anbefalinger – workshop 5 vedrørende "Grøn omstilling og bæredygtig udvikling":</u>

1. Realisering af borgerdrevne initiativer vedr. grøn omstilling/energi forsyning mv. forudsætter understøttelse af fx kommune, styrelse eller lignende aktør ift. de juridiske aspekter. I den sammenhæng anbefales det, at man arbejder i kommuneinddragelse frem for borgerinddragelse fra kommunens side. Det er samtidig vigtigt, at kommunen/eller anden aktør er lydhør, til hurtigt at komme i kontakt med,

handlekraftig mv., så de borgernes engagement understøttes. Der kan bl.a. hentes inspiration i solcelleanlæg i Brenderup (sol over Brenderup).

- LAG støtter udvikling af en hvidbog (hvordan skabes borgerdrevne initiativer ift. grøn omstilling).
- LAG understøtter videreformidling af viden fra de eksisterende projekter. Føns Nærvarme holder åbent for besøgende, hjælper med at rådgive lignende projekter mv.
- Evt. relevant at kigge mod borgerdrevne initiativer, som skaber alternativer til oliefyr, gasfyr mv. (landsbyer, der ligger for langt fra de eksisterende fjernvarmeværker). Der kan evt. hentes inspiration fra projekt i Føn.

2. Tiltag i forhold til at forbruge mindre.
    - Understøtte skoletjeneste eller lignende, som kan lærer andre om at forbruge mindre. Der kan evt. også tænkes i rundvisninger, netværksmøder mv. Økolandsby oplever stor efterspørgsel omkring deres viden.
    - De grønne piloter fra Nyborg har også understøttet forskellige tiltag: gadekøkkener med bæredygtig mad, Green Friday med fokus på mindre forbrug.

3. Tiltag omkring kontor/produktionsfællesskaber for aktører, der arbejder med bæredygtige løsninger.
    - Fx samarbejde om alternative byggematerialer – som eksempel nævnes biogene materialer, som reducerer varmeforbrug i husene (Xertech/SebiCon), virksomheden ”Gamle Mursten” i Svendborg og genbrug af gamle teglsten.

4. Lokale løsninger omkring delebiler og fælleskørsel

5. Deltagerne påpeger, at det er vigtigt, at LAG-ordninger spiller sammen i en fælles grøn vision. Godt med fælles rammer på tværs af de to områder. Vidensdeling er afgørende. Det ville være godt med en struktur, der skaber inspiration på tværs af Fyn. Kig også gerne i de kommunale strategier.

6. Tiltag ift. at gøre boligmassen mere fællesskabsorienteret – fx lave flere rækkehuse fremfor eksisterende huse/parceller.

Bilag 2 Prioriteringskriterier fastsat af Bolig- og Planstyrelsen

1. Projektets relevans i forhold til udviklingsstrategien og de overordnet mål og fokusområder for ordningen.
Hjælpespørgsmål: Ligger projektet inden for aktionsgruppens udviklingsstrategi og inden for ordningen jf. bekendtgørelsen?

2. Projektbeskrivelse
Hjælpespørgsmål: Hvordan er helhedsindtrykket af projektet, er det et godt projekt? Giver projektbeskrivelsen en god forståelse af projektet og fremgår projektets formål, aktiviteter, tidsplan, budget, mv. af ansøgningen?

3. Er projektet fuldt oplyst?
Hjælpespørgsmål: Er projektet fuldt oplyst? Er der tilbud på relevante udgifter, har projektet de relevante tilladelser, lejekontrakt, mv. Foreligger der en god forretningsplan og driftsbudget gældende for erhvervsprojekter?

4. Projektansøgers kapacitet og økonomiske ansvarlighed
Hjælpespørgsmål: Er ansøger troværdig og i stand til at gennemføre et LAG eller FLAG projekt? Har ansøger de nødvendige administrative og økonomiske ressourcer?

5. Lokal forankring og samarbejde
Hjælpespørgsmål: Er projektet forankret i lokalsamfundet, fx ved brug af lokale ressourcer og netværk? Skaber projektet nye netværk i lokalområdet? Skaber projektet nye formelle samarbejder? Er samarbejdspartnerne relevante? Vil de styrke området og projektet?

6. Nyhedsværdi og innovation
Hjælpespørgsmål: Skaber eller anvender projektet ny viden eller kendt viden på nye måder. Tilfører projektet nyskabende elementer som fx nye produkter, nye processer, nye sociale/kulturelle tilbud etc. til vores område?

7. Projektets levedygtighed
Hjælpespørgsmål: Har projektet et længerevarende perspektiv, og er det levedygtigt efter projektperiodens afslutning? Kan projektet opretholdes i de krævede 3 eller 5 år efter udbetaling?

8. Gør aktionsgruppens midler en forskel (kritisk kapital)
Hjælpespørgsmål: Vil aktionsgruppens midler gøre en forskel ift. at realisere projektet? Vil projektet blive til noget uden støtte? Realiseres projektet hurtigere med midler fra aktionsgruppen? Bliver projektet bedre/større?

9. Projektets effekt
Hjælpespørgsmål: Er de forventede effekter af projektet tilfredsstillende og realistiske?

10. Særlige kriterier for ansøgningsrunden (aktionsgruppens egne, definerede kriterier fra udviklingsstrategien)
Hjælpespørgsmål: Er der specifikke fokusområder i den lokale aktionsgruppes område eller på nationalt niveau? I givet fald opfylder projektet dem?

Bilag 3 Dokumentation for høring i kommunerne

Udsendt 18.1.2023

Invitation til høring om LAG SØMs udviklingsstrategi for perioden 2023 -2027

KS koordinator@lag-soem.dk
Til 'Anna Hellesøe'
Cc 'Astrid Ejlersen'

Svar | Svar til alle | Videresend
on 18-01-2023 17:21

Udviklingsstrategi, LAG SØM 2023-2027.pdf
6 MB

Kære Anna

Den Lokale aktionsgruppe for Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner 2023- 2027 (LAGSØM) har i de seneste måneder arbejdet med at formulere lokal udviklingsstrategi for Landdistriktsprogrammet 2023-2027. Et stort antal borgere, repræsentanter fra lokale organisationer, foreninger, kommuner og virksomheder har været inddraget i udarbejdelsen af strategien. Udviklingsstrategien er udarbejdet i henhold til kravsspecifikation fra Plan- og Landdistriktsstyrelsen.

I henhold til 'Bekendtgørelse om oprettelse af tilskudsberettigede lokale aktionsgrupper i udpegede landdistrikter og fiskeriområder i perioden 2023-2021' §25 skal LAG SØM udviklingsstrategi i høring for at sikre. at den ikke strider mod kommunale og regionale planer og strategier. Der er dermed tale om en administrativ høring. Derfor foreslår bestyrelsen, at vi efter udviklingsstrategiens endelige godkendelse i Plan- og Landdistriktsstyrelsen i april 2023, deltager i de for jer relevante udvalgsmøder eller/og afdelinger med henblik på at redegøre overfor politikere og administration om de kommende års indsatsområder og drøfte mulighederne for fremtidige samarbejder.

Vi ser frem til at høre fra jer senest den 8. februar 2023, som er høringsfristen.

Med venlig hilsen

Invitation til høring om LAG SØMs udviklingsstrategi for perioden 2023 -2027

KS koordinator@lag-soem.dk
Til alyh@nyborg.dk; teknik-miljoeafdelingen@nyborg.dk
Cc 'Flemming Kjærulf'

Svar | Svar til alle | Videresend
on 18-01-2023 17:21

Udviklingsstrategi, LAG SØM 2023-2027.pdf
6 MB

Kære Anne

Den Lokale aktionsgruppe for Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner 2023- 2027 (LAGSØM) har i de seneste måneder arbejdet med at formulere lokal udviklingsstrategi for Landdistriktsprogrammet 2023-2027. Et stort antal borgere, repræsentanter fra lokale organisationer, foreninger, kommuner og virksomheder har været inddraget i udarbejdelsen af strategien. Udviklingsstrategien er udarbejdet i henhold til kravsspecifikation fra Plan- og Landdistriktsstyrelsen.

I henhold til 'Bekendtgørelse om oprettelse af tilskudsberettigede lokale aktionsgrupper i udpegede landdistrikter og fiskeriområder i perioden 2023-2021' §25 skal LAG SØM udviklingsstrategi i høring for at sikre. at den ikke strider mod kommunale og regionale planer og strategier. Der er dermed tale om en administrativ høring. Derfor foreslår bestyrelsen, at vi efter udviklingsstrategiens endelige godkendelse i Plan- og Landdistriktsstyrelsen i april 2023, deltager i de for jer relevante udvalgsmøder eller/og afdelinger med henblik på at redegøre overfor politikere og administration om de kommende års indsatsområder og drøfte mulighederne for fremtidige samarbejder.

Vi ser frem til at høre fra jer senest den 8. februar 2023, som er høringsfristen.

Invitation til høring om LAG SØMs udviklingsstrategi for perioden 2023 -2027

KS koordinator@lag-soem.dk
Til jepja@fmk.dk
Cc 'Lars Nielsen'

Svar | Svar til alle | Videresend
on 18-01-2023 17:20

Udviklingsstrategi, LAG SØM 2023-2027.pdf
6 MB

Kære Jens Peter

Den Lokale aktionsgruppe for Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner 2023- 2027 (LAGSØM) har i de seneste måneder arbejdet med at formulere lokal udviklingsstrategi for Landdistriktsprogrammet 2023-2027. Et stort antal borgere, repræsentanter fra lokale organisationer, foreninger, kommuner og virksomheder har været inddraget i udarbejdelsen af strategien. Udviklingsstrategien er udarbejdet i henhold til kravsspecifikation fra Plan- og Landdistriktsstyrelsen.

I henhold til 'Bekendtgørelse om oprettelse af tilskudsberettigede lokale aktionsgrupper i udpegede landdistrikter og fiskeriområder i perioden 2023-2021' §25 skal LAG SØM udviklingsstrategi i høring for at sikre. at den ikke strider mod kommunale og regionale planer og strategier. Der er dermed tale om en administrativ høring. Derfor foreslår bestyrelsen, at vi efter udviklingsstrategiens endelige godkendelse i Plan- og Landdistriktsstyrelsen i april 2023, deltager i de for jer relevante udvalgsmøder eller/og afdelinger med henblik på at redegøre overfor politikere og administration om de kommende års indsatsområder og drøfte mulighederne for fremtidige samarbejder.

Vi ser frem til at høre fra jer senest den 8. februar 2023, som er høringsfristen

Den Lokale aktionsgruppe for Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner 2023- 2027 (LAGSØM) har i de seneste måneder arbejdet med at formulere lokal udviklingsstrategi for Landdistriktsprogrammet 2023-2027. Et stort antal borgere, repræsentanter fra lokale organisationer, foreninger, kommuner og virksomheder har været inddraget i udarbejdelsen af strategien. Udviklingsstrategien er udarbejdet i henhold til kravsspecifikation fra Plan- og Landdistriktsstyrelsen.

I henhold til 'Bekendtgørelse om oprettelse af tilskudsberettigede lokale aktionsgrupper i udpegede landdistrikter og fiskeriområder i perioden 2023-2021' §25 skal LAG SØM udviklingsstrategi i høring for at sikre. at den ikke strider mod kommunale og regionale planer og strategier. Der er dermed tale om en administrativ høring. Derfor foreslår bestyrelsen, at vi efter udviklingsstrategiens endelige godkendelse i Plan- og Landdistriktsstyrelsen i april 2023, deltager i de for jer relevante udvalgsmøder eller/og afdelinger med henblik på at redegøre overfor politikere og administration om de kommende års indsatsområder og drøfte mulighederne for fremtidige samarbejder.

Vi ser frem til at høre fra jer senest den 8. februar 2023, som er høringsfristen

Der kom inden for fristen høringssvar fra Faaborg-Midtfyn Kommune. Svendborg Kommune udsendte ikke høringssvar, idet de ingen bemærkninger havde til udkastet til strategi, jf. udvalgsreferat nedenfor.

FAABORG-MIDTFYN
KOMMUNE

Bosætning og Erhverv

Mellemgade 15, 5600 Faaborg

Tlf. 72 530 530
Fax 72 530 531
fmk@fmk.dk
www.fmk.dk

Faaborg-Midtfyn Kommunes høringssvar på LAG SØMs udviklingsstrategi 2023-2027

23-01-2023

Sagsid. 30.10.00-A00-1-23

Kontakt
Landdistriktskoordinator
Jens Peter Jacobsen (jepja)
Dir. tlf. +4572532024
mail:
jepja@fmk.dk

Faaborg-Midtfyn Kommune har modtaget udkast til LAG SØMs Udviklingsstrategi for programperioden 2023-2027.

Udkastet er blevet behandlet af Faaborg-Midtfyn Kommunes Kultur og Lokalsamfundsudvalg som finder at LAG SØMs udviklingsstrategis indsatsområder;

1. Turisme - kultur og natur som attraktion for turister og borgere, herunder partnerskaber på tværs
2. Fremtidens nye fynske jobs, herunder viden, produktion og services
3. Fødevarer, herunder oplevelser, produktion, teknologi og services
4. Grøn omstilling og bæredygtig udvikling
5. Fremtidens fællesskaber, herunder ungefællesskaber

har god synergi og i høj grad tilsvarer de samme mål og indsatser, der er beskrevet i Faaborg-Midtfyn Kommunes forslag til ny udviklingsstrategi - Sammen skaber vi det gode liv.

Faaborg-Midtfyn Kommunes Kultur og Lokalsamfundsudvalg tager LAG SØMs udviklingsstrategi for 2023-2027 til efterretning uden yderligere bemærkninger.

Faaborg-Midtfyn Kommune
Formand for Kultur og Lokalsamfundsudvalget
Anne Møllegaard Mortensen

Svendborg Kommune

Udgivet på *Svendborg Kommune* (https://www.svendborg.dk)

Hjem > Print Dagsorden Punkt

Punkt 15 Høringssvar til LAG SØMs og LAG Småøers udviklingsstrategi

Beslutningstema

LAG SØM (Lokal Aktionsgruppe på Syd-, Øst- og Midtfyn) og LAG Småøer (Lokal Aktionsgruppe for 27 småøer i Danmark) har indsendt udviklingsstrategierne for den kommende periode til Svendborg kommune til høring.

Indstilling

Direktionen indstiller til Plan- og Lokalsamfundsudvalget, at

- orienteringen om udviklingsstrategierne, herunder at der ikke er fremsendt et administrativt høringssvar, tages til efterretning.

Sagsfremstilling

Der er ved at blive oprettet to nye ”Lokale AktionsGrupper” (LAG), der dækker Svendborg Kommune: LAG SØM og LAG Småøer. Aktionsgrupperne har udarbejdet udviklingsstrategier, som danner grundlag for deres fremtidige arbejde. Udviklingsstrategierne er blevet fremsendt til Svendborg Kommune i høring for at sikre, at de ikke strider mod kommunale og regionale planer og strategier i henhold til §25 i ’Bekendtgørelse om oprettelse af tilskudsberettigede lokale aktionsgrupper i udpegede landdistrikter og fiskeriområder i perioden 2023-2021’.

LAG SØM vil gerne deltage i et fremtidigt temamøde for Plan- og Lokalsamfundsudvalget for at præsentere de kommende års indsatsområder og drøfte mulighederne for fremtidige samarbejder, hvis der er et politisk ønske herom.

Udviklingsstrategierne er vedlagt sagen som bilag 1 (Bilag 1. Udviklingsstrategi for LAG Småøerne) og bilag 2 (Bilag 2. LAG SØMs udviklingsstrategi for perioden 2023 -2027). Udviklingsstrategien for LAG Småøer har været i høring fra d. 6. januar til d. 23. januar. LAG SØMs høringsfrist er fra d. 18. januar til d. 8. februar.

Administrationen har gennemgået de to udviklingsstrategier og har ikke haft bemærkninger, og der er derfor ikke fremsendt høringssvar.

Aktionsgrupperne fokuserer på nogle udvalgte indsatsområder i den kommende periode.

LAG Småøer har nedenstående fem indsatsområder:

1. Grøn omstilling (30% af LAG-midlerne)
2. Bæredygtigt erhverv (30% af LAG-midlerne)
3. Bæredygtige fællesskaber og netværk (20% af LAG-midlerne)

4. Bosætning (20% af LAG-midlerne)
5. Hav, havn og fiskeri (alle FLAG-midlerne)

LAG SØM har nedenstående tre indsatsområder:

1. Oplevelser for turister og borgere
   - Initiativer som fremmer kommerciel gastro-, kultur- og naturturisme, herunder pakkesamarbejde
   - Faciliteter som understøtter outdoor aktiviteter for såvel turister som borgere
   - Initiativer som fremmer bæredygtig turisme
2. Fremtidens nye fynske jobs, herunder netværk og vidensdeling
   - Initiativer som fremmer lokal fødevareproduktion
   - Erhverv og services som understøtter filmindustrien, herunder underleverandører til film
   - Den gode idé inden for viden, teknologi, produktion og service i mindre virksomheder
   - Initiativer som fremmer bæredygtige teknologier og produktionsformer, herunder samarbejde mellem virksomheder om cirkulær økonomi
3. Fremtidens fællesskaber
   - Initiativer hvor unge skaber fællesskaber for og med unge
   - Innovative multifunktionelle samlingssteder, herunder coworking og produktions-fællesskaber
   - Borgerdrevne initiativer som fx fremmer vidensdeling om grøn omstilling
   -

Økonomiske og erhvervsmæssige konsekvenser

Ingen.

Sagen afgøres i

Plan- og Lokalsamfundsudvalget.

Kilde-URL:https://www.svendborg.dk/dagsorden_punkt/6579410/print

Bilag 4 Dokumentation for høring i Region Syddanmark

Udsendt 18.1.2023

Invitation til høring om LAG SØMs udviklingsstrategi for perioden 2023 -2027

KS koordinator@lag-soem.dk
Til jeppe.kristensen@rsyd.dk; 'Helene Mikkelsen'
Cc 'Mark Søgaard'

Svar | Svar til alle | Videresend
on 18-01-2023 17:20

Kære Jeppe

Den Lokale aktionsgruppe for Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner 2023- 2027 (LAGSØM) har i de seneste måneder arbejdet med at formulere lokal udviklingsstrategi for Landdistriktsprogrammet 2023-2027. Et stort antal borgere, repræsentanter fra lokale organisationer, foreninger, kommuner og virksomheder har været inddraget i udarbejdelsen af strategien. Udviklingsstrategien er udarbejdet i henhold til kravsspecifikation fra Plan- og Landdistriktsstyrelsen.

I henhold til 'Bekendtgørelse om oprettelse af tilskudsberettigede lokale aktionsgrupper i udpegede landdistrikter og fiskeriområder i perioden 2023-2021' §25 skal LAG SØM udviklingsstrategi i høring for at sikre. at den ikke strider mod kommunale og regionale planer og strategier. Der er dermed tale om en administrativ høring.

Vi ser frem til at høre fra jer senest den 8. februar 2023, som er høringsfristen.

Med venlig hilsen

Dorthe Toudal Simonsen
Konsulent
LAG SØM 2023-2027

Sprotoften 1
5800 Nyborg
Mobil: 22461490

Finansieret af
Den Europæiske Union

Den Lokale aktionsgruppe for Svendborg, Nyborg og Faaborg-Midtfyn kommuner 2023- 2027 (LAGSØM) har i de seneste måneder arbejdet med at formulere lokal udviklingsstrategi for Landdistriktsprogrammet 2023-2027. Et stort antal borgere, repræsentanter fra lokale organisationer, foreninger, kommuner og virksomheder har været inddraget i udarbejdelsen af strategien. Udviklingsstrategien er udarbejdet i henhold til kravsspecifikation fra Plan- og Landdistriktsstyrelsen.

I henhold til 'Bekendtgørelse om oprettelse af tilskudsberettigede lokale aktionsgrupper i udpegede landdistrikter og fiskeriområder i perioden 2023-2021' §25 skal LAG SØM udviklingsstrategi i høring for at sikre. at den ikke strider mod kommunale og regionale planer og strategier. Der er dermed tale om en administrativ høring.

Vi ser frem til at høre fra jer senest den 8. februar 2023, som er høringsfristen.

Område: Regional Udvikling
Sagsnummer: 22/52577
Kontaktperson: Helene Mikkelsen
hbm@rsyd.dk
Direkte tlf. 29201979
6. februar 2023

Region Syddanmark

Administrativt høringssvar fra Region Syddanmark vedr. Lokal Udviklinsstrategi 2023-2027 for Den lokale aktionsgruppe for Syd-, Øst- og Midtfyn (LAG SØM)

Region Syddanmark har læst Lokal Udviklingsstrategi 2023-2027 for LAG SØM.

Region Syddanmarks regionale udviklingsstrategi, Fremtidens Syddanmark 2020-23, bygger på seks strategispor: 'Grøn omstilling, klima og ressourcer', 'Rent vand og jord', 'Kompetencer til fremtiden', 'Sunde levevilkår', 'En attraktiv og oplevelsesrig region' og 'Mobilitet for alle', samt fire tværgående temaer inden for dansk-tysk og internationalt samarbejde, viden og analyser, udvikling i hele regionen og digitalisering.

Region Syddanmark er desuden påbegyndt arbejdet med en ny udviklingsstrategi, der kan træde i kraft fra 2024.

Vi finder det positivt, at der er sammenfald mellem flere af temaerne i udviklingsstrategien for LAG SØM og den regionale udviklingsstrategi, også selv om vi arbejder med nogle af emnerne på forskellig vis og med forskellige målgrupper.

Det gælder blandt andet udvikling og nytænkning inden for arbejdet med oplevelser og fællesskaber. Herudover understøtter Region Syddanmark flere af de nævnte aktiviteter i strategien, herunder COHEAT og udviklingen af Geopark Det Sydfynske Øhav som UNESCO Global Geopark.

Det kan også fremhæves, at i Region Syddanmark danner FN's verdensmål ramme for det strategiske arbejde. Verdensmålene sætter retning og giver et fælles afsæt for indsatser inden for de konkrete strategispor, og de bidrager samtidig til at tænke i helheder og sikre sammenhæng på tværs af forskellige indsatsområder. Samtidig sætter verdensmålene fokus på bæredygtighed.

Region Syddanmark finder således, at forslaget til en udviklingsstrategi for LAG SØM overordnet set falder fint i tråd med den regionale udviklingsstrategi 2020-2023.

I kan læse mere om den regionale udviklingsstrategi og den igangværende strategiproces i Region Syddanmark her: Regional udvikling (regionsyddanmark.dk) På siden kan I også læse mere om aktuelle regionale analyser mv., herunder fx analyse om det attraktive liv i landdistrikterne.

Med venlig hilsen

Jørgen Bjelskou

Koncerndirektør

Damhaven 12, 7100 Vejle
Tlf. 7663 1000

Bilag 5 Dokumentation for udsendelse til medlemmer og godkendelse

Udviklingsstrategi, medlemsgodkendelse

Udsendt 18.1.2023 til foreningens 47 medlemmer

Invitation til godkendelse af udviklingsstrategi for LAG SØM 2023-2027

KS koordinator@lag-soem.dk
Til koordinator@lag-soem.dk

Udviklingsstrategi, LAG SØM 2023-2027.pdf
6 MB

Svar | Svar til alle | Videresend
on 18-01-2023 17:21

Kære medlem af LAG SØM 2023-2027

Som I ved, har bestyrelsen for LAG SØM de seneste måneder arbejdet med at formulere en udviklingsstrategi for perioden 2023-2027. Et stort antal borgere, repræsentanter fra lokale organisationer, foreninger, kommuner og virksomheder har været inddraget i udarbejdelsen af strategien.

Vedhæftet sender vi vores udkast og beder om jeres bemærkninger til og godkendelse heraf senest den **8. februar 2023**.
Det gør I ved at svare på denne mail: anfør hvorvidt I kan godkende strategien eller ej.

Når strategien er godkendt lokalt, sender vi den til endelig godkendelse i Plan- og Landdistriktsstyrelsen. Vi ser herefter frem til at annoncere første ansøgningsrunde medio 2023.

God læselyst 😊

Med venlig hilsen

Dorthe Toudal Simonsen
Konsulent
LAG SØM 2023-2027

Sprotoften 1
5800 Nyborg
Mobil: 22461490

Finansieret af Den Europæiske Union

Kære medlem af LAG SØM 2023-2027

Som I ved, har bestyrelsen for LAG SØM de seneste måneder arbejdet med at formulere en udviklingsstrategi for perioden 2023-2027. Et stort antal borgere, repræsentanter fra lokale organisationer, foreninger, kommuner og virksomheder har været inddraget i udarbejdelsen af strategien.

*Vedhæftet sender vi vores udkast og beder om jeres bemærkninger til og godkendelse heraf senest den **8. februar 2023**.*
Det gør I ved at svare på denne mail: anfør hvorvidt I kan godkende strategien eller ej.

Når strategien er godkendt lokalt, sender vi den til endelig godkendelse i Plan- og Landdistriktsstyrelsen. Vi ser herefter frem til at annoncere første ansøgningsrunde medio 2023.

God læselyst 😊

Der er ved frist den 8.2.2023 afgivet følgende stemmer:

Godkender	Godkender ikke
18	0

Udviklingsstrategien er således godkendt af medlemmerne.